

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
YAŞLILARIN HAYATIN ÇEŞİTLİ
ALANLARINDA YAŞADIKLARI
SORUNLARIN ARAŞTIRILARAK
ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN
BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU**

**(10 / 1428, 2953, 3030, 3049, 3330, 3757, 4665, 4850,
5742, 5743, 5980, 5981, 5982, 5983, 5984, 5985, 5986,
5987, 5988, 5989, 5990, 5991, 5992, 5993, 5994, 5995,
5996, 5997, 5998, 5999)**



**4'üncü Toplantı
22 Haziran 2022 Çarşamba**



(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

Sayfa

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Erol Kaya'nın, Araştırma Komisyonunun bugüne kadar yaptığı toplantılara; yaşlılarımızın gelecekleri ve huzurevleriyle ilgili basına yansıyan değerlendirmelerine ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

1.- Adalet Bakanlığı Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Daire Başkanı Ramazan Gürkan'ın, dezavantajlı gruplar olan kadınların, çocukların, engellilerin ve özellikle yaşlı bireylerin adalete erişimi konusunda Bakanlık ve Başkanlık olarak yaptıkları ve yapacakları çalışmalar hakkında sunumu

2.- TÜİK Demografi İstatistikleri Daire Başkanı Önder Değirmenci'nin, "İstatistik ve Yaşlılar" başlığı altında Kurumun yaşlılara ilişkin üretmiş olduğu veriler hakkında sunumu

3.- Dünya Yaşlanma Konseyi Başkanı Kemal Aydın'ın, Konsey olarak yaşlanma konusunda yaptıkları çalışmalar ve politika önerileri hakkında sunumu



**YAŞLILARIN HAYATIN ÇEŞİTLİ ALANLARINDA YAŞADIKLARI SORUNLARIN
ARAŞTIRILARAK ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA
KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU**

**(10 / 1428, 2953, 3030, 3049, 3330, 3757, 4665, 4850, 5742, 5743, 5980, 5981, 5982, 5983, 5984,
5985, 5986, 5987, 5988, 5989, 5990, 5991, 5992, 5993, 5994, 5995, 5996, 5997, 5998, 5999)**

4'üncü Toplantı

22 Haziran 2022 Çarşamba

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Yaşlıların Hayatın Çeşitli Alanlarında Yaşadıkları Sorunların Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu 14.35'te açılarak iki oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Erol Kaya, Araştırma Komisyonunun bugüne kadar yaptığı toplantılara; yaşlılarımızın gelecekleri ve huzurevleriyle ilgili basına yansıyan değerlendirmelerine ilişkin açıklama yaptı.

Adalet Bakanlığı Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Daire Başkanı Ramazan Gürkan tarafından, dezavantajlı gruplar olan kadınların, çocukların, engellilerin ve özellikle yaşlı bireylerin adalete erişimi konusunda Bakanlık ve Başkanlık olarak yaptıkları ve yapacakları çalışmalar,

TÜİK Demografi İstatistikleri Daire Başkanı Önder Değirmenci tarafından, "İstatistik ve Yaşlılar" başlığı altında Kurumun yaşlılara ilişkin üretmiş olduğu veriler,

Dünya Yaşlanma Konseyi Başkanı Kemal Aydın tarafından, Konsey olarak yaşlanma konusunda yaptıkları çalışmalar ve politika önerileri,

Hakkında sunum yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, saat 17.53'te toplantıya son verildi.

22 Haziran 2022 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.35

BAŞKAN: Erol KAYA (İstanbul)**BAŞKAN VEKİLİ: İbrahim Halil FIRAT (Adıyaman)****SÖZCÜ: Lütfiye Selva ÇAM (Ankara)****KÂTİP: Abdurrahman BAŞKAN (Antalya)**

BAŞKAN EROL KAYA – Değerli arkadaşlar, dördüncü toplantıyı açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI*1.- Komisyon Başkanı Erol Kaya'nın, Araştırma Komisyonunun bugüne kadar yaptığı toplantılara; yaşlılarımızın gelecekleri ve huzurevleriyle ilgili basına yansıyan değerlendirmelerine ilişkin açıklaması*

BAŞKAN EROL KAYA – Bugüne kadar yaptığımız toplantılarda yaşlılar için bakımdan sağlığa, istihdamdan erişilebilir çevreye, hayat boyu öğrenmeden sosyal koruma sistemine kadar her alanda yaşanan kalitenin artırılmasına yönelik yapılan çalışmaları kıymetli arkadaşlardan dinledik. Yaşlılarımızın ihtiyacı olan evde bakım hizmetleri, gündüz bakım hizmetleri ve uzun süreli yatılı bakım hizmetleri konusunda bilgiler aldık.

Türkiye’de yaklaşık 25 bine yakın yaşlımızın huzurevlerinde kaldığını öğrendik. Dünyayla kıyaslandığında bu rakam küçük olabilir ancak kültürümüze baktığımızda bunu biraz sorgulamamız gerektiğini ifade etmemizde fayda var.

Kıymetli arkadaşlar, rakamlar ve detaylarla sizi boğmak istemiyorum ancak bugüne kadar basına yansıyan yaşlılarımızın gelecekle ilgili ve özellikle de huzurevleriyle ilgili yaptıkları değerlendirmeden birkaç kesiti sizlerle paylaşmak isterim. Bir yaşlımız: “Akranlarımdan hayatta olanlar var. Bazen duyuyorum artık bakımı çok zormuş, huzurevine göndereceklermiş diye. Çocuklarıma sık sık tembih ediyorum: ‘Yarın bir gün elden ayaktan düşersen sakın beni evden çıkarmayın. Emekli maaşımla bir hasta bakıcı tutun ama sürekli kontrol edin.’ diyorum.” diyor. Bir başka yaşlımız: “Yaşlıyım ama ömrüm yeter de biraz daha yaşlanırsam ve bakıma muhtaç olursam tabii ki çocuklarımla birlikte vakit geçirmek isterim ama hasta bir insana bakmak zor ve yıpratıcı. İşte, bu yüzden onların evlerindeki huzur bozulmasın diye beni o huzurlu eve göndermelerini istiyorum. Onlar huzurlu, ben huzurlu ölümü beklerim.” Bir diğer yaşlımız ise: “Aslında şu anda huzurevine gidecek bir durumum yok, kendi bakımımı sağlıyorum ama ben komşu ilçede açılacak olan huzurevine gitmek istiyorum. Oğluma ‘Eğer hastalanıp bakıma muhtaç olursam beni buraya yazdır.’ dedim. ‘Yok, anne biz bakarız sana.’ dedi ama gelinlerim söylene söylene bakacağına paramla mis gibi burada baksınlar bana. İnşallah dediğimi yaparlar.” diyor. Bu sözlerin üzerine pek bir şey söylemek yersiz sanırım.

Neticede maddi olarak biz ne yaparsak yapalım bir yaşlıya ruh dünyasındaki aile ortamını veremeyiz çünkü her iki taraf da bir hayattan gelmekte ancak ne olursa olsun hiçbir yaşlımızı da sahipsiz bırakamayız; bu, bizim öncelikle hem vicdani hem hukuki sorumluluğumuz. Şehirlerimizi ve meskenlerimizi yaşlılarımıza saygıyı esas alan bir anlayışla inşa etmeyi bir vazife bilmeliyiz.

Sözü şimdi Adalet Bakanlığından gelen değerli uzmanlarımıza, bürokratlarımıza vereceğim.

Tabii, arkadaşlar, önce kendilerini tanıtsınlar, sonra kim sunum yapacaksa onu dinleyelim.

Buyurun.

(Katılımcılar kendilerini tanıttı)

BAŞKAN EROL KAYA – Hoş geldiniz.

Ramazan Bey, sizi dinliyoruz, buyurun.

Süreniz yirmi dakika inşallah.

III.- SUNUMLAR

1.- Adalet Bakanlığı Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Daire Başkanı Ramazan Gürkan'ın, dezavantajlı gruplar olan kadınların, çocukların, engellilerin ve özellikle yaşlı bireylerin adalete erişimi konusunda Bakanlık ve Başkanlık olarak yaptıkları ve yapacakları çalışmalar hakkında sunumu

ADALET BAKANLIĞI ADLİ DESTEK VE MAĞDUR HİZMETLERİ DAİRE BAŞKANI RAMAZAN GÜRKAN - Tekrar merhaba.

Sayın Komisyon Başkanım, çok değerli Komisyon üyeleri; Yaşlıların Hayatın Çeşitli Alanlarında Yaşadıkları Sorunların Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonumuzun bizler de hayırlı olmasını temenni ediyoruz. Sonucunda burada yapılacak tartışmaların, belirlenecek sorunların ve geliştirilecek çözüm önerilerinin bizlere de ışık tutmasını bekliyoruz.

Adalet Bakanlığı bünyesinde özellikle dezavantajlı gruplar olarak tabir ettiğimiz kadınlar, çocuklar, yaşlı ve engelli bireylerin adalete erişimlerinin güçlendirilmesi, ama stratejik planımıza, yargı reformu stratejisine, ama İnsan Hakları Eylem Planı'na, birçok belgeye yansımış durumda. Adalete erişimin güçlendirilmesi bizlerin temel hareket noktalarından birini teşkil ediyor. Bu anlamda yaklaşık iki yıl kadar önce 63 sayılı Suç Mağdurlarının Desteklenmesine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'yle Bakanlığımız nezdinde kurulan Başkanlığımız, Adli Destek Mağduru Hizmetleri Dairesi Başkanlığı bizzat bu dezavantajlı grupların adalete erişiminin güçlendirilmesi yönünde çalışmalar ifa ediyor. Bu eksen de yine ilgili diğer birimlerimiz, genel müdürlüklerimiz, daire başkanlıklarımızla birlikte mevzuat ve kurumsal altyapı politika belgeleri, yine yaşlı mağdurların adalete erişimi ve yaptığımız, yapacağımız faaliyetler konusunda sizleri bilgilendirmek istiyoruz.

Öncelikle temel bazı mevzuat hükümlerimiz var. Bunları burada zamandan kazanma açısından sadece ekrana vermiş bulunuyoruz. Yaşlıların adalete erişimi konusunda hangi haklara sahip olduklarına, hangi imkânlarla, hangi usulî güvencelere sahip olduklarına dair bazı mevzuat hükümleri var; bunlar Komisyon raporumuzda yer alacaktır. Komisyon da görevlendirdiğimiz hâkim arkadaşlarımız bu yönde yasama uzmanlarımıza, yine Komisyonumuza destek vereceklerdir. Özellikle burada 63 sayılı Suç Mağdurlarının Desteklenmesine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne yeni bir kararname olması hasebiyle artı parantez açıyoruz.

Anayasa'mızın 10'uncu ve 61'inci maddesinde yaşlılarımızın haklarını güvence altına alan bazı anayasal hükümler mevcut bilindiği üzere. Bunun dışında Bakanlığımızda yaşlıların adalete erişimleri konusunda adli süreçle yolu kesişen yaşlıların sadece hukuk muhakemesiyle, sadece ceza muhakemesiyle yolları kesişmiyor; birçok noktada adli sürece temas ediyorlar. Yine, yaşlıların hayatın çeşitli alanlarında yaşadıkları sorunların araştırılması; bu, Komisyonumuzun isminde de yer alıyor. Bu hayatın çeşitli alanlarından biri de ister istemez adli süreç. Adli sürece temas eden yaşlılar bilgilendirilmeye, adli süreç ve aşamaları konusunda bilgi sahibi olmaya, eğer ki suç mağduru iseler ve bazı nitelikli, özellikle suçlara maruz kalmışlarsa “psikososyal destek” dediğimiz psikolojik desteğe de ihtiyaç duyabiliyorlar, özel ortamlarda dinlenilmesi gerekebiliyor, bazı durumlarda sanıkla yüz yüze gelmek istemeyebiliyorlar. İşte, bütün bu problemleri aşma adına Bakanlığımızın ilgili birimleriyle seferber olmuş durumdayız. Ceza İşleri Genel Müdürlüğümüz, Mevzuat Genel Müdürlüğümüz, Ceza ve

Tevkifevleri Genel Müdürlüğümüz ve ekrana yansıyan diğer genel müdürlük ve daire başkanlıklarımızla birlikte çalışıyoruz ancak bizim aynı zamanda Başkanlığımızın bir de taşra teşkilatı var; ileride bunların ayrıntısına birazdan geleceğim. Adli destek mağdur hizmetleri müdürlükleri adliyelerde faaliyete geçirildi. Yani sadece bir politika birimi faaliyete geçirilmedi, bir Başkanlık, adliyede bizzat mağdurlara temas edecek, danışma masasından sonra kendilerine bir anlamda mihmandarlık edecek bir birim kuruldu. Bu birimde psikologlar, pedagoğ ve sosyal çalışmacı arkadaşlarımız görev yapıyor. Yine kıdemli kâtip arkadaşlarımız görev yapıyor. Adli süreçte yaşlı bir insan -ama davacı, ama davalı, ama sanık, müşteki, mağdur- her ne şekilde olursa olsun kendisine bir davetiye gelip adliyeye davet edilmişse kendisine bir anlamda adli süreçler konusunda bilgilendirme yapalım, psikososyal destek verelim; yeter ki bize müracaat etsin, bizim farkımıza varsın düşüncesinden hareketle kurulmuş bir müdürlük yapılması.

Kısmen değindim, politika belgelerimizde açıkça, yargı reformu stratejisinde açıkça dile getirilen bazı hizmetler var. Yargı reformu stratejimiz, Adalet Bakanlığımız, yaşlıların adalete erişimini kolaylaştıracak uygulamalar geliştirmeyi bize bir görev olarak vermiş. Bu yönde yeni yeni politikalar, yeni yeni uygulamalar geliştirmemizi bize vazediyor. Bu yönde eğitim çalışmaları gerçekleştirmemizi görev olarak vermiş. Önümüzdeki dosyalarda da bulunuyor, Mağdura Yaklaşım Kılavuzumuz başta olmak üzere, yaşlılara, çocuklara, engellilere hizmet sunan, sunması beklenen tüm kamu görevlilerine mağdurların adli süreçte ne şekilde karşılanması, duygularının, mağduriyetlerinin gözetilmesi, bir anlamda içselleştirilmesi, onlara ne şekilde yaklaşılması gerektiği konusunda bazı tavsiyelerde bulunuyoruz ve eğitim müfredatlarımızda da bunlara yer veriyoruz. Mağdura Yaklaşım Kılavuzu, hangi yaklaşım ilkelerinden hareketle bir yaşlıya yaklaşılmalı, bunları vazettiğimiz bir kılavuz.

Onun dışında, adalete erişimin güçlendirilmesi konusunda tabii ki sadece psikososyal destek değil, adliyeleri fiziki olarak da daha erişilebilir kılmamız gerekiyor yaşlılarımız ve engellilerimiz için. Bunun için de “engelli dostu adliye” dediğimiz engellilerin ve yaşlıların rahat erişim sağlayabilecekleri imkânları sağlama yönünde de çalışmalarımız mevcut. 2019 yılında kamu kategorisinde bir ödüle de layık görüldü bizim adliyelerimiz erişilebilir adalet uygulamalarıyla.

Yine, bilindiği üzere, engellilik, hastalık ve kocama nedeniyle ceza infaz kurumlarında yaşamını yalnız başına idame ettiremeyen hükümlüler bakımından cezanın denetimli serbestlik tedbiri altında infazına ilişkin uygulamanın da kapsamı genişletildi son dönemde.

Yine, e-duruşma uygulamasına ben artı bir parantez açmak istiyorum. Bu, yakın zamanda hayata geçen ve uygulanmaya başlanan bir uygulama. Hastalığı, yaşlılığı ve engelliliği sebebiyle mahkemeye bizzat gelmesi durumunda zorluk yaşaması muhtemel olan taraflar, tanıklar, bilirkişi, uzman ve diğer kişilerin -ki bunlar yaşlılar- öncelikle e-duruşma sistemi yoluyla dinlenilmelerine karar verilebileceği yönünde bir düzenleme hayata geçirildi. Öncelikle avukatlarımız bu imkândan yoğun şekilde şu anda istifade ediyorlar. Yapılan dijital, teknik düzenlemelerle birlikte yaşlılarımızı da inşallah önümüzdeki dönemde bu kapsama dâhil etmiş olacağız. E-duruşma Eylül 2020 tarihinde yapılan bir düzenleme. Bugüne kadar 249.528 e-duruşma yoluyla dinlenilmiş taraflar, bu anlamda haftada ortalama 13.500 civarında e-duruşma yapılıyor.

Yine, cezanın konutta infazıyla ilgili düzenlemeler de malumunuz Türkiye Büyük Millet Meclisimizin kabul ettiği bir düzenleme. Bundan yola çıkarak da özellikle 65, 70 ve 75 yaşın üzerindeki yaşlı hükümlülere ve tutuklulara yönelik bir düzenleme de hayata geçirildi, onların cezalarının belirli şartlarla konutta infaz edilebilmesine yönelik bir düzenleme hayata geçirilmiş idi.

Sayın Başkanım, yaşlıların adalete erişimi konusunda müdürlüklerimizi anlatan elli saniyelik bir tanıtım videomuz var uygun görürseniz. Hem ortamın şeyini de değiştirmiş oluruz, ben kazuistik bir sunumdan ziyade sizlere de bu müdürlük nedir gerçekten... Bunun bir kısa versiyonu var, ileride bir de üç dört dakikalık daha ayrıntılı, müdürlüklerimizden hizmet sunum şeklini gösteren bir videomuz var. İzninizle onu izletmek istiyorum.

(Video gösterimi yapıldı)

ADALET BAKANLIĞI ADLİ DESTEK VE MAĞDUR HİZMETLERİ DAİRE BAŞKANI RAMAZAN GÜRKAN – Yeni bir müdürlük olduğu için bazen baro başkanlarımız, bazen avukatlarımız dahi bunların yeni yeni farkına varabiliyorlar. O anlamda, bilinirliğini her geçen gün artırmak istiyoruz. Şu an ekranda gördüğümüz haritadaki 161 adliyede bu müdürlüklerimizi faaliyete geçirdik. Bu müdürlüklerimize müracaat eden mağdurlar... Özellikle danışma masalarına yakın olarak konumlandığımız bilgilendirme bürosundaki arkadaşlarımıza şunu ifade ediyoruz: Tabelaları takip ederek bizim ülkemizde kimse sizi bulmaz. Sizin öncelikli hedef olarak gözetmeniz gereken kişiler yaşlılar ve engelliler. Bunlar ilk etapta zaten... Hele hele ilk defa eline bir davetiye geçmiş, adli sürece ilk defa temas etmiş bir kişiye zaten onun hâlinde, tavrından anlayabileceğiniz gibi bir yaşlı amcamız, bir yaşlı teyzemiz de geldiği zaman kendilerine yardımcı olup sizin onları bulmanız gerekiyor, onları bilgilendirmeniz gerekiyor, bir tedirginlikleri varsa adli sürecin aşamaları hakkında kendilerini bilgilendirmeniz gerekiyor gibi eğitimler yapıyoruz. 2020 yılında 6.400 kişiyi -tabii, müdürlük sayımız o tarihte biraz daha azdı- Türkiye çapında bilgilendirmişken 2021 yılında bunu 14.350 kişi ve 2022 yılının ilk altı ayında ise 21.700 kişiyi şu anda arkadaşlarımız bilgilendirmişler. Yani yılda ortalama 50 bin kişinin bilgilendirileceğini bu yıl için söyleyebilirim. Ancak bu farkındalık arttıkça, bizim arkadaşlarımızın da belki niteliği daha iyi noktalara gelince bu sayının daha iyi bir yere geleceğini ifade edebiliriz. Mesela bir suça maruz kalan yaşlı bir dedemizin, amcamızın kendisine duruşmada katılma hakkı soruluyor. Kendisinin telaffuz ettiği şey şu oluyor, diyor ki: “Ben her duruşmaya gelmek istemiyorum, katılmak istemiyorum.” Hâlbuki teknik anlamda katılma hakkı bu demek değil, katılma hakkı verilen karardan haberdar olma hakkı aynı zamanda, istinafedebilme, temyiz edebilme, yargılamayı takip edebilme hakkı ancak her duruşmaya gelmesi ister istemez gerekmiyor ama amcamız, teyzemiz bunu bilmediği zaman bu hakkını nitelikli olarak kullanamıyor veya duruşmaya gelmesi gerektiğini değerlendiriyor. Biz bunun böyle olmadığını, bu hakkın şuna tekabül ettiğini ifade ediyoruz, kendilerini bilgilendiriyoruz. Yargılama sürecinde -ama ceza muhakemesinde ama hukuk muhakemesinde- hangi sırayla dinlenilmesi gerektiğini dahi yaşlı amcalarımız kafasına takabiliyor. Nasıl söyleyeyim “Neden sanığı önce dinledi, hâkim neden ona inanma gereği duydu?” gibi yaklaşabiliyor, bunların izah edilmesi lazım yani CMK sisteminde, ceza muhakemesinde kimin hangi sırayla dinlenileceğini, tanıklara yemin verdirileceğini, dinlenen kişinin ağzından çıkan her söze hâkimin, savcının inandığı anlamına gelmeyeceğini, sonra bunun kapsamlı şekilde değerlendirilerek bir muhakeme neticesinde karar verileceğini ifade etmesi gerekiyor bu arkadaşlarımızın temel olarak, bunları ifade ediyoruz ama arkadaşlarımızın tabii ki avukat arkadaşlarımızın, meslektaşlarımızın alanına kesinlikle girmemeleri de gerekiyor yani teknik anlamda bu davayı kazanır mıyım, kazanmaz mıyım gibi meselelere girmelerini istemiyoruz ve beklemiyoruz.

Bunun dışında, uzman sayımızı da ciddi oranda artırdık; geçmişten bugüne 808 olan uzman sayısı yakın zamanda alımı yapılan 600 yeni arkadaşımızla birlikte yaklaşık yüzde 50 oranında şu an artmış durumda, bu oranı yüzde 70’e doğru çekmiş olacağız birkaç ay içerisinde inşallah.

Bilgilendirme ve yönlendirme... Esasında hem videomuzla hem anlattıklarımızla bunları, şu ekranda gördüğümüz bu müdürlüklerimizde görev yapan büroları ayrı ayrı zikretmiş oldum esasında. Bilgilendirme ve yönlendirme hizmeti sunuluyor yani yaşlı bir vatandaşımız bize müracaat ettiği zaman bizden maddi destek de isteyebiliyor. Bu koşulda ne yapıyoruz? Onları işte kaymakamlıklarımıza, valiliklerimize, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımızın ilgili birimlerine yönlendirmiş oluyoruz.

Özellikle Kırılğan Grup Destek Bürosuna ayrı bir parantez açmak istiyorum. Kırılğan Grup Destek Bürosu çok spesifik hizmet sunulan... Bu söylediklerim genel olarak, genelgeçer hukuk okuryazarlığı olarak belki tabir edeceğimiz bir hizmet iken Kırılğan Grup Destek Bürosunda, suça maruz kalan bir yaşlı bireye adli sürecin tüm aşamalarında kendisinin yanında bir psikoloğumuzla hazır bulunmasını temin edebiliyoruz ki tabii ki bu nitelikli suçlarda yani nitelikli suçlara maruz kalan, ağır suçlara maruz kalan yaşlılarımıza, kadınlara, çocuklara sunduğumuz bir hizmet. Yani her duruşmadan önce gelip psikoloğumuz onu duruşmaya hazırlayabiliyor, ifadelerinin adli görüşme odaları gibi özel, spesifik hazırlanan odalarda alınmasını temin edebiliyor. Yani bir anlamda adli süreçte VIP hizmet sunmak gibi değerlendirebilirsiniz psikososyal destek anlamında. Bu büroda da yine bu yıl 402 kişiye bizzat yakinen bu hizmet sunulmuş adliyelerimizde.

Yine adli destek mağdur hizmetleri müdürlüklerimizde farklı unsurlar var. Özellikle adli görüşme odalarına değineceğiz birazdan. Bu odalar sanık ile mağdurun yüz yüze gelmemesini temin eden yani yaşlı birey kötü bir suça maruz kalmış veya istemediği şekilde bir suçla karşı karşıya kalmış, bir de duruşmada tekrar bu suçu işleyen kişiyle yüz yüze getirilerek dinlenilmemesi, özel bir ortamda görüntü ve ses aktarımıyla duruşmaya iştirak etmesi, yine psikolog eşliğinde ifadesini verebilmesini mümkün hâle getirildi son dönemde yaptığımız bu yeni uygulamayla, adli görüşme odaları uygulamasıyla.

Ben sabrınızı zorlayarak Sayın Başkanım, üç dört dakikalık son bir videomuz var ama bu bütün perspektifi sunacaktır ekranda.

(Video gösterimi yapıldı)

ADALET BAKANLIĞI ADLİ DESTEK VE MAĞDUR HİZMETLERİ DAİRE BAŞKANI
RAMAZAN GÜRKAN – Teşekkür ederim.

Adli görüşme odalarına videomuz esasında geniş geniş değindiği için buraları biraz hızlı geçmek istiyorum Başkanım izninizle. Bekleme, görüşme ve gözlem odasından müteşekkil bir yapılanması var adli görüşme odalarının. Bu odalarda bugün 55 binin üzerinde... 2017 yılında ilk kurulmaya başlayan bu odaların sayısı da bugün itibarıyla 151'e ulaştı, 151 adliyemizde bu odalar mevcut. Daha çok çocuklar istifade ediyor, onu da ifade etmeliyim ancak Türkiye Büyük Millet Meclisimizin kabul ettiği “birinci yargı paketi” olarak tabir edilen pakette, Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 236’ncı maddesinin (4)’üncü fıkrası bu odalardan yaşlıların, kadınların, erkeklerin yani suç mağduru herkesin istifade edebilmesinin önünü açmış durumda. Bizim farkındalık çalışmalarımız arttıkça bu odaların kullanımı da artıyor ve o yelpaze de açılıyor yani yaşlılar da artık kullanmaya başlıyor, hakeza engellilerimiz de bu odalarda dinlenebiliyorlar. Engellerimizin ve yaşlılarımızın özellikle psikolog eşliğinde dinlenilmesi, suçun, baskının, maddi hakikatin, maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasına da ayrıca da hizmet ediyor.

Burada “magdurbilgi.adalet.gov.tr” internet sitemize ben değinmek istiyorum. Şu an için bugün gelirken bazı rakamlar aldım tekrar, bizim orada bir sayacımız var malum. Bu internet sitesini 3 farklı dilde şu an için erişime açtık ve yoğun şekilde rağbet gördüğünü görüyoruz. Ayda takriben 50 bin erişim sağlanıyor bu internet sitesine, ki altı buçuk ayda yani bugüne kadar, bu yıl içerisinde 225.716 kişi bu internet sitemize erişim sağlamış durumda. Bir anlamda, adli süreçle yolu kesişen bireylerin -mağdur, tanık, her ne şekilde adli süreçle temas etmişlerse- adli süreçle ve aşamaları konusunda bilgi sahibi

olabildikleri, kendilerini neyin beklediği konusunda fikir sahibi olabildikleri, yalın ve anlaşılabilir bir dille hazırlanmış bir internet sitesi. Bu internet sitemizin de her geçen gün daha fazla rağbet gördüğünü görebiliyoruz.

Mağdura Yaklaşım Kılavuzu'muz önemli bir çalışmaydı, biraz önce kısaca değinmiştim, bunun infografilerini ekrana sunmuş bulunuyoruz. Yani kendisini rahat ifade edebileceği uygun bir ortamı sağlamak ama karakolda, ama adliyede, ama müracaat savcılığında, işte kendilerinin duygu karmaşalarını gözetmek, anlaşılamamaktan çekinmesi, kendisinin hassasiyetle dinlenmesi, belki adli sürecin aşamaları konusunda kendisine bilgi verilmesi gibi adil, saygılı ve anlayışlı bir yaklaşımla kendilerine yaklaşılması konusunda bir çalışmamız oldu, bu çalışmamızı da tüm adliyelere duyurduk. Tabii ki bu çalışmamız vatandaşlarımıza değil; daha çok, vatandaşımıza temas eden, yaşlılara temas eden kamu görevlilerini ilgilendiren bir çalışma. Bunu aynı zamanda hem sağlık birimlerine yani hastanelere hem karakollara, kolluk birimlerine de yaygınlaştırmış bulunuyoruz.

Yine, ilk adımını attığımız, pandeminin de bize getirdiği bir şey... QR kodların restoranlara kadar kullanıyor olmasından yola çıkarak -bizim aklımıza- tanıklara çıkarılan davetiyelere bir QR kod koyup işte akıllı telefondan okuttuğunuz zaman, bir tanık adli süreçte en fazla neyi merak ederse onlara yer vermeye çalıştık. Ama çok boğmadan, tek bir PDF sayfasında "Ben neden tanık olarak gösterildim?" "Tanıklık yapmak zorunlu mu?" "Yapmak istemezsem ne yapmam gerekir?" "İşimden kaldım, benim masraflarımı kim karşılayacak?" "Doğruları neden ifade etmek zorundayım?" "Yazılı olarak tanıklık yapsam olmaz mı, illa ki duruşmaya gitmek zorunda mıyım?" gibi sorulara cevap verilen bir PDF hazırladık. Bunun devamını da inşallah yine mağdurlar için de hazırlamış olacağız.

Planlanan faaliyetler olarak engelli ve yaşlı mağdurların adalete erişiminin güçlendirilmesi konusunda bir proje hazırladık. Bu projede öncelikle -kısmen belki Komisyonumuzun çalışmalarından da istifade etmemiz mümkün olacak- ihtiyaç analizi yapmamız gerekiyor yani -tespit ettiğimiz- biz "Yaşlıların adalete erişiminin güçlendirilmesi, adli süreçte yaşlılara daha nitelikli bir hizmetin sunulabilmesi için ne yapmamız gerekiyor?"u çalışırken burada, belki sahada, bazı pilot adliyelerde de bizzat incelemeler yaparak bir ihtiyaç analizi yapacağız, sorunları tespit edeceğiz, adli görüşme odalarından yaşlılarımızın daha fazla istifade edebilmesi için farkındalık çalışması yapacağız, ki bu hem avukatlarımıza yönelik oluyor hem hâkimlerimize yönelik çünkü bu adli görüşme odalarının ne olduğunu bir vatandaş, bir hâkimimiz, bir avukatımız bilmeli ki bunu talep edebilsin, bunu değerlendirebilsin. Bu anlamda yine sivil toplum kuruluşlarıyla da koordineli şekilde bir proje hayata geçirmiş olacağız yakın zamanda. Önceliğimizi biraz çocuk çalıştık, kadına yönelik şiddet ekseninde çok çalışmaları oldu Başkanlığımızın. Engelli ve yaşlı mağdurların adalete erişiminin güçlendirilmesi konusundaki proje teklifimizi de bir beş altı ay kadar önce sunmuş bulunuyoruz.

İyi uygulama örnekleriyle ben toplamak istiyorum Başkanım. Samsun, Çorum ve Kahramanmaraş'ta gerçekleştirilen uygulamalarda olduğu gibi, mahkeme heyetleri duruşmaya gelemeyen yaşlılarımızın ifadelerini evde adalet hizmeti kapsamında -yer yer kamuoyuna da yansıyor- bu şekilde alabiliyorlar.

Bunun dışında, Bolu ve Isparta Adliyelerinden birkaç enstantane sunuyoruz. Gerçekten yaşlılarımızın -en son Gaziantep Adliyemizde de böyle bir birimi faaliyete geçirdik- bizzat kendilerine yardımcı olup, mihmandarlık edip, koluna girip bilgilendirerek gitmesi gereken yere kadar eşlik ediyoruz ki bu belki biraz basit görülecektir, lakin bundan ötesini vadediyoruz inşallah önümüzdeki dönemde. Yani danışma masasına gittiğiniz zaman bir yaşlı olarak, size ister istemez orada oturan arkadaşımız yer tarif ediyor; işte "2'nci katta, sağa döneceksiniz, mübaşir size seslenecek." gibi. Biz bu birimi kurarak adli destek mağdur hizmetleri Müdürlükleriyle, bilgilendirme bürolarıyla, kişiye -biraz

önce bahsettiğim- adli süreç bilgisi vererek, haklarını hatırlatarak ve belki bazılarına çayını, kahvesini de ikram ettikten sonra vakti varsa, ondan sonra duruşmaya kadar eşlik etmek gibi bir hizmeti de adliyelerde sunma gayesiyle yola çıkmış bulunuyoruz. Yine, sosyoekonomik desteğe ihtiyaçları varsa arkadaşlarımız bu yaşlılarımızı, engellilerimizi ilgili birimlere de yönlendirmiş oluyorlar.

Erişilebilir adalet konusunda sertifika alan adliyelerimizin listesini ekrana yansıtmış bulunuyorum. Adıyaman, Ayvalık, Balıkesir, Bingöl, Boyabat, Dursunbey, Elâzığ, Erzurum, Fethiye gibi Adliyelerimizde, Konya, Mersin ve Kahramanmaraş Adliyelerimizde bu erişilebilirlik adalet sertifikasını da almış bulunuyoruz.

Yine, Adalet Bakanlığı, 2019 yılında kamu hizmet binaları kategorisinde Erişilebilirlik Ödülü'nü de almaya hak kazanmış idi.

Ben teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

Yine sorular varsa ayrıca cevaplayabiliriz.

BAŞKAN EROL KAYA – Biz de teşekkür ediyoruz Ramazan Bey'e.

Şimdi, heyet kalabalık arkadaşlar. Uygun görürseniz -diğer heyeti de aldığımızda, burası biraz kalk, otur filan, sıkıntı olacak- soruları alalım, sonra ikinci kurumu dinleyelim.

Sorusu olan arkadaşlarımıza söz vereceğim.

Cihangir Bey, buyurun.

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Teşekkürler.

Önce sunum için, bu gayet güzel sunum için teşekkür ediyoruz.

Söyleyeceğim eleştiriler tabii ki şahsınıza değildir, lütfen şahsi almayınız; Bakanlığınıza ve mevcut iktidarın politikalarına karşıdır. Hani öyle güzel anlattınız ki bir fıkra vardı, “Ben sizin gibi güzel anlatamıyorum.” diye bitiyordu. Yani insanın kışları cezaevinde, yazları da adliye salonlarında geçireceği geliyor fakat 65 yaş sonrasında hani böyle bir emeklilik düşüncesi geliyor.

Bize gelen şeyler çok vahim, ben onlardan birtakım örnekleri size göndereceğim. Genel zorluklar yanında, mahkûmlar arasında da ayrımcılığın yapıldığını görüyoruz yani insanların “şucu, bucu” vesaire diye aşağılandığını, âdeta ikinci, üçüncü sınıf mahkûm mesabesinde ele alındığını... Bunu bir bilgi notu olarak koymak istiyorum.

Cezaevindeki yaşlı mahkûmların büyük sorunu var. Var mı elinizde bu rakamlar? Kaç yaşlı mahkûm var? Bunların kaçının sağlık sorunu var? Neden bunlara evde infaz uygulanmıyor veya bu tip şeylere gidilmiyor? Ben somut rakamlar da beklerdim işin açıkçası Adalet Bakanlığının sunumundan.

Bir başka mesele daha var: Yaşlılara vasi atanması büyük bir sorun. Adamın parası var, emekliliğe kadar biriktirmiş, bunu bir kamu bankasına -vasi atayıp- veya devletin hani bu işi üstlenip adamın parasını bir kamu bankasına koymak ve bu adamın parasını, diğer bankalarla mukayese edildiğinde daha düşük faizle işletmek, bir anlamda bu bankanın bu yaşlı kesimin paralarını haksız bir şekilde kullanması ve aynı zamanda ihtiyaçlarına yönelik olarak, yakınlarının, bu yaşlının ihtiyaçlarını karşılamak için her seferinde hâkimden izin alması yani paranızla rezil olmanız böyle bir hadise. Bilgilendirmek, bilgilendirmek güzel ama acaba bu bilginin gerçekten ne kadarının, ne şekilde anlaşıldığı hatta anlama yetilerinin sorgulandığıyla ilgili bir çalışma var mı? Yani siz neyi anlatmak istediniz? Karşıdaki sonuç olarak yaşlı; bu, sadece yaşlılıkla olan bir şey değil, biliyorsunuz son yarım yüzyılda iletişim biçimi de çok hızlı değişti. Bunlar önemli noktalar ama tekrar ediyorum: Bunun yanında bakıyorsunuz -Adalet Bakanlığı olduğunuz için size hatırlatmak ihtiyacı hissediyorum- yargının bağımsızlığı ortada yok. Yani adaleti uygulayan yargıçları ve işini yapan savcılar sürüyor Adalet Bakanlığı âdeta cezalandırıcısına.

Bu mesajları iletmeniz için ben size aktarıyorum, şahsi almayınız. Bakın, Pınar Gültekin'in davasında hunharca bir insan öldürme cinayeti var, yakma, üzerine beton dökme, buna bile hafifletici bir neden falan bulunuyor.

Daha vahimi, dün gece yarısı oldu, acı bir şey, altı yıldır içeride tutulan harp okulu öğrencileri, Yargıtayın kararıyla –okudunuz mu haberleri?- karar bozuldu ve tahliye edilmeye başlandı. Bu insanların altı yılı toprak altında geçti, gömüldü, gömülü vaziyette geçti, hayatları kaydı, sevdikleri insanlardan ayrıldılar, belki evlilikleri, nişanlılıkları, istikballeri çöktü gitti. Bunlardan hiç bahsetmiyorsunuz, buraya gelip güzel güzel slaytlar koyuyorsunuz ama bunlar, bu uygulamaları ancak kamufle etmek için uygulanabilecek bir -nasıl söyleyeyim- iletişim yöntemi gibi geliyor bana. Bunların söylemek ihtiyacı hissettim. Sizden beklediğimiz adalet ve bunu bir soru olarak kabul edin. Kaç yaşlı mahkûmunuz var? Ben onu, o arşivi toplayacağım, toplayacağım ve kaç yaşlı mahkûmun size hangi şikâyetleri olduğunu bildireceğim; bu konularda aşağı yukarı her gün ihbar alıyoruz, bunlar asli sorunlarımızdır. Bunları da not etmek istedim.

Teşekkürler Sayın Başkan.

BAŞKAN EROL KAYA - Teşekkür ediyorum.

Müzeyyen Hanım...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben de sunum için teşekkür ediyorum.

Şimdi, Adalet Bakanlığı olarak psikososyal destek verdiğinizi ve ekonomik destek vereceğinizi söylediniz. Bu yaşlı vatandaşlara ya da yaş almış vatandaşlara aynı zamanda hukuksal destek sağlıyor mu, onu merak ettim.

Bir de suç unsuruna katılma oranı nedir yaşlılarda? Buna dair bir çalışmanız var mı? 65 yaş üstünün suç işleme ya da suç unsuruna katılma oranına ilişkin bir bilgi var mı?

Yine, cezaevlerinde yaşlı mahkûmlara -Değerli Başkanımız da ifade ettiler- nasıl muameleler yapılmakta, onların barınma koşulları nedir ve kaç yaşına kadar cezai müeyyide uygulanıyor? Yani belli bir yaş sınırı var mıdır, cezaevinde olmaları ya da evde gözaltında olmalarına ilişkin herhangi bir şey var mı?

Bir de bu cezaevlerinde olan mahkûm yaşlı insanların kadın erkek oranına ilişkin bilgi var mı, bunları merak ettim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN EROL KAYA - Teşekkür ediyoruz.

Vehbi Bey...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Şimdi, burada yapmış olduğunuz sunumda yani daha çok adli süreçte, adli süreçlere ulaşım konusunda yaşlılara veyahut da engellilere vermiş olduğunuz hizmetlerden bahsettiniz. Şimdi şöyle: Bizim bu komisyonlara sağ olsun bürokratlar bakanlıktan geliyorlar, yapılanları bize anlatıyorlar. Eyvallah, ellerine sağlık ama yani sizin yaşadığınız sıkıntılar, problemler nedir? Burası Türkiye Büyük Millet Meclisi ve bu Komisyonun kurulmasının amacı yaşlıların günlük hayatlarında daha rahat yaşamalarını sağlayacak düzenlemeleri yapacak bir altyapıyı sağlamak. O sebeple biz gelen bürokratlardan “Şu, şu, şu, şu, şu, şunlar yapılırsa daha iyi olur. Bizim Türkiye Büyük Millet Meclisinden beklentimiz budur.” şeklinde öneriler de bekliyoruz fakat ne yazık ki o önerileri pek fazla göremiyoruz. Bu konuda önerileriniz nelerdir?

Adli süreçte yaşlılarımıza yapmış olduğunuz hizmetlerden bahsettiniz. Ben bir şey sormak istiyorum: Biraz evvel sayın vekilim şu anki tutuklu mahkûm sayılarından, yaşlı sayılarından bahsetti, onu sordu. Peki, suça maruz kalan yaşlı sayısı nedir? Bizim için önemli, bence önemli, bu Komisyon için önemli ve hangi suç türlerine maruz kalmaktadır yaşlılarımız? Bununla ilgili istatistik varsa o istatistiği öğrenmek istiyoruz, Komisyonumuz için iyi olacağını tahmin ediyorum.

“Magdurbilgi.adalet.gov.tr.”den bahsettiniz, yaklaşık ayda 50 bin insanımız, yurttaşımız bu hizmetten faydalıyor. Şimdi, adliyelerde şöyle bir şey var: Özellikle yaşlı nüfusta Türkiye’de hâlâ daha Türkçe bilmeyen Kürt kökenli vatandaşlarımız var. Bunlara adliye hizmet veriliyor. Bu “magdurbilgi.adalet.gov.tr.”nin 3 tane dilde hizmet verdiğini söylediniz. Biraz evvel baktım, Türkçe, Arapça ve İngilizce olarak hizmet veriyor yani Türkiye’de yaşayan Kürt vatandaşları için Kürtçe hizmet verecek mi, öyle bir altyapınız var mı, çalışanınız var mı, onu merak ediyordum.

Ayrıca, engelli ve yaşlı mağdurların adalete erişiminin güçlendirilmesi projesinden bahsettiniz. Yani keşke bu proje şekillenmiş olsaydı, ete kemiğe bürünmüş olsaydı da tam da bizim esasında bu Komisyonumuzda faydalanacağımız bir projeydi; belki önümüzdeki süreçte Komisyon çalışmaları esnasında tekrardan sizden bu konuda faydalanabiliriz diye düşünüyorum.

Bir de yaşlı tutukluların yaşadıkları sıkıntılarla ilgili yapılmış herhangi bir araştırma var mı? Yani bunların tutukevlerinde, ceza infaz kurumlarında yaşamış oldukları günlük sıkıntılar, problemler nelerdir, bununla ilgili yapılmış herhangi bir araştırma var mı? O konuda bilgi verirseniz sevinirim.

Bir de evde infaz imkânından bahsettiniz yani tutukluların belli şartları yerine getirdiği zaman infazlarının evde yapılması konusunda bir kolaylık sağlandı. Türkiye’de tutukevlerinde kalan kaç yaşlı var ve şu anda bu imkândan faydalanan yaşlı sayısı nedir ve bu imkândan faydalanmak için koşullar nelerdir?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN EROL KAYA - Teşekkür ediyorum.

Buyurun Neslihan Hanım.

NESLİHAN HANCIOĞLU (Samsun) - Teşekkür ederim Başkan.

Öncelikle sunumunuz için teşekkür ediyorum, çok güzel bir sunumdu.

Şimdi, sunumda yer verilen politika belgelerinden biri İnsan Hakları Eylem Planı. Bu belgede yer verilen hedeflerden biri cezanın konutta infazı. 5275 sayılı Kanun’un 110 ve geçici 6’ncı maddesi de bu hedef kapsamında yapılmış düzenlemeler. Şimdi bu noktada güncel bir örnek olaydan söz etmek istiyorum: 28 Şubat davası nedeniyle İzmir’de tutuklu bulunan emekli Orgeneral Çevik Bir; kendisi 83 yaşında, kısa süre önce İzmir Milletvekilimiz Atilla Sertel kendisini ziyaret etti, kendisini gördü. Çevik Bir, milletvekilimizi uzun süredir tanıdığı bir arkadaşı sanarak onunla konuşmuş. Alzheimer teşhisi konmuş, ağır ilaçlar kullanıyor, infaz koruma görevlilerinin nezaretinde. Ailesi özellikle son iki haftadır durumunun iyice kötüleştiğini söylüyor ve şu anda nerede olduğunu dahi bilemediğini de söylemekte. İnfaz erteleme talepleri var. Cezanın konutta infazı uygulaması bu kişi için neden uygulanmıyor? Bu, tabii ki sadece örnek bir olay. Bu noktada kişinin kim olduğu önemli değil, sadece yaşlı ve hastaların cezalarının infazıyla ilgili uygulamanın somut sorunlarına işaret etmek istediğim için bahsettim.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN EROL KAYA - Biz de teşekkür ediyoruz.

Kemal Bey...

KEMAL PEKÖZ (Adana) - Teşekkür ederim Başkan.

Sizlere de teşekkür ediyorum sunumunuz için ancak sunumunuzu dinlerken kendimi Türkiye’de değil de düşünemeyeceğim kadar böyle her şeyin geliştiği, her şeyin yolunda olduğu ve çok güzel işlerin yapıldığı bir ülkede hissettim doğrusu.

Size bir örnek vermek istiyorum, yaşlılardan söz ediyoruz; bir isim var, bunu duymuşsunuzdur mutlaka, çok gündeme geldi, hâlâ da gündeme gelmeye devam ediyor; Mehmet Emin Özkan. Mehmet Emin Özkan 83 yaşında, yirmi beş yıldır cezaevinde. On beş yıl yattıktan sonra yeniden yargılanması söz konusu olmuş, şu anda yeniden yargılanmaya devam ediyor, zaman zaman da adliyeye giderken ya da duruşmaya giderken, bir yerden bir yere götürülürken gazetelerde resimleri çıkıyor; elinde idrar torbası, yanında 2 güvenlik görevlisi, çoğunlukla jandarma oluyor. İki kat hâlinde yani kambur bir şekilde, zorla yürüyebilir ve çocuklarının ifadesine göre, son zamanlarda duymuyor, konuşmıyor, kendi ihtiyaçlarını karşılamakta çok zorlanıyor, arkadaşlarının yardımıyla, koğuştaki arkadaşlarının yardımıyla yaşamını sürdürüyor. Peki, bu arkadaşın bu durumdan kurtulması için ne yapmak lazım yani ne olması lazım, mutlaka orada ölmesi mi gerekiyor mesela? Bu gerçekten çok acı verici bir şey, çok üzülerken bunu söylüyorum. Her gördüğümde, her söz edildiğinde kendi babam aynı durumu yaşıyormuş gibi hissediyorum.

Bunun ötesinde -arkadaşlar da dile getirdi- cezaevlerindeki yaşlıların sayısını gerçekten ben de çok merak ediyorum çünkü içinde çok sayıda hasta, ağır hasta olanlar var, 1.500’ün üzerinde ağır hasta var, bunların 400 civarında olanı “yaşlı” diye tabir edilebilecek 60 ya da 65 yaşın üzerindeki insanlar. Bunlara nasıl bir hizmet veriyorsunuz ya da nasıl bir destek sağlıyorsunuz, doğrusu onu da merak ediyorum; sayılarını da tabii merak ediyorum.

Yine arkadaşlar dile getirdi, ben de dile getirmek istiyorum, Türkiye’de yaşayan Kürtler var, çok sayıda, nüfusları da bir hayli fazla diğerleriyle kıyaslandığında; Arapça koymuşsunuz, İngilizce koymuşsunuz, onlarla kıyaslandığında kıyas kabul etmeyecek, kıyas götürmeyecek bir durum da söz konusu. Bu hizmeti verirken, adliyelerde tercüman istedikleri zaman bu insanlara tercüman veriliyor, duruşmalarda tercüman geliyor ve tercüman desteğiyle ifadelerini veriyorlar ya da işte savunmalarını yapıyorlar, her neyse ama bu insanlar aynı zamanda, adliyeye giriş-çıkışlarda da sorun yaşıyorlar. Bunların büyük bir kısmı, yaşlı olanların özellikle Türkçeyi bilmedikleri ya da çok az bildikleri... Mesela, benim annem hiç Türkçe konuşmadı, hiç hatırlamıyorum Türkçe konuştuğunu, babam biliyordu ama annem hiç konuşmadı. Dolayısıyla, öyle bir durumu olsaydı neyle karşılaşırdı acaba adliyede? Hizmeti İngilizce, Türkçe ve Arapça veriyorsunuz, niçin Kürtçe bir hizmet söz konusu değil? Daha önce işte Hava Yollarında aynı şey söz konusuydu, değişik alanlarda aynı şey söz konusuydu. Bu, insanları yaralıyor yani birlikte yaşama umudunu kırıyor. Onun için de bu konuda bir hassasiyet gerektiğini düşünüyorum ve sizlerin de bu konuya -özellikle Tevkifevlerinden görevli arkadaşların da burada olması nedeniyle dile getirmek istedim- dikkatinizi bir kez daha çekmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN EROL KAYA – Teşekkür ediyorum.

Arife Hocam...

ARİFE POLAT DÜZGÜN (Ankara) – Ben de sunumunuz için teşekkür ediyorum.

Şimdi, bu kadar güzel anlattınız, gerçekten bundan yararlanan da binlerce vatandaşımız var yani haksızlık etmeyelim lütfen ama ben de arkadaşlarımla aynı fikirdeyim, yaşlılarla ilgili sayıları merak ediyoruz çünkü Komisyon olarak kimlere hizmet edeceğiz ve önümüzde neler üretebiliriz; sayı çok azsa örneğin “Bu konuda kafa yormaya gerek yok.” diyebilirdik ama sayılar önemli bence de.

Bir de hepimizin de en çok karşılaştığı, yaşlılar da miras paylaşımıyla ilgili hukuki bir destek alabilir mi? Çünkü en fazla sorun sahada bunu görüyoruz. Belli bir yaştan sonra miras paylaşımını çocuklarından habersiz yapmak isteyen yaşlılar var. Bununla ilgili hukuki destek veriyor muyuz ya da böyle bir birim oluşturulabilir mi, ileriye yönelik böyle bir planınız var mı; onu öğrenmek istiyorum.

Bir de bakım desteği sırasında şikâyetçi oldukları zaman, adliye değil ama şikâyetleri için bir “call center” olabilir mi yaşlılarda, gördükleri mağduriyetleri şikâyet olarak bildirebilirler mi? Belki de adli bir konu olmayacak ama en azından bunun adli olup olmadığını öğrenmeleri için bir “call center” imkânı olabilir mi?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN EROL KAYA – Teşekkür ediyorum.

Hüseyin Bey...

İMAM HÜSEYİN FİLİZ (Gaziantep) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Çok teşekkür ederim sunu için, güzel bir sunuydu.

Ben de diğer arkadaşlar gibi bu sayıları merak ediyorum, onu belirtiyim istedim.

Bir diğer söylemek ve sormak istediğim şey, bu politika belgelerinde son kelimeler “sağlanacaktır” “arttırılacaktır” “yapılacaktır” şeklinde. Biz bu projelerin neresindeyiz, daha başlangıç mı bunlar yoksa...

ADALET BAKANLIĞI ADLİ DESTEK VE MAĞDUR HİZMETLERİ DAİRE BAŞKANI RAMAZAN GÜRKAN – Çoğunu gerçekleştirdik, birçoğunu.

İMAM HÜSEYİN FİLİZ (Gaziantep) – Gerçekleştiyse gerçekleşme oranlarının ne olduğunu da öğrenebilir miyiz?

Bilgilendirmeye ilgili bir önerim var, eğer bu zor oluyorsa kamu spotları hazırlattırılabilir mi? Televizyonda ilan edilmesi açısından daha fazla kişiye ulaşılabilir. Muhtarlardan yararlanabilirsiniz, özellikle kırsal mahallelerde ve köylerde muhtarlarla bir iletişime geçip bilgi verilebilir.

Şimdi, bu yaşlı suç mağduru insanlar sadece adliyeye geldiği zaman hizmet görüyor herhâlde benim burada anladığım kadarıyla.

ADALET BAKANLIĞI ADLİ DESTEK VE MAĞDUR HİZMETLERİ DAİRE BAŞKANI RAMAZAN GÜRKAN – Adalet Bakanlığı, evet...

İMAM HÜSEYİN FİLİZ (Gaziantep) – Yani evinden, köyden gelmek istediği zaman bir imkân var mıdır?

Bir de Değerli Başkanım, en son internet sitesiyle ilgili “Rakamlar veriyorum.” dediniz. Artık bu şeyi düzeltmemiz gerekiyor, rakam vermiyorsunuz, sayı veriyoruz. Rakam 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9’dur. Maalesef, bu hatayı hepimiz yapıyoruz. “Rakam vereyim...” Ya, vereceğin rakam 0’dan 9’a kadar. Onun için iyi bir Türkçe de kullanılabilmesi açısından bunu da dile getireyim dedim. “Rakam” değil, “sayı” Değerli Başkanım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN EROL KAYA – Başkan, ben de teşekkür ediyorum.

Cihangir Bey, bir şey mi ilave edecektiniz?

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Evet.

BAŞKAN EROL KAYA – Buyurun.

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Küçük bir sorum daha vardı. Tekrar ediyorum, bunlar sizin şahsınıza, bu ekibe sorulmuş değil, Bakanlığınıza sorulmuş şeyler.

Aşağı yukarı her hafta dilekçe verimiz cezaevi ziyareti için, bunlar hiç verilmez; en son olarak içerideki yaşlı siyasi mahkûmları ziyaret etmek ve onların sorunlarını -işte az önce de dile geldi, alzaymır gibi ihbarlar aldık- onları yerinde görmek üzere Cumhuriyet Halk Partisinden 4 milletvekili olarak izin istedik, bunlara da izin verilmedi; bunların cevaplanmasını istiyorum. Belki siz cevaplayamazsınız ama ilgili bölüme lütfen telefon açınız ama bu Komisyondan ayrılmadan. Bu cezaevi ziyaretlerini hangi kurala göre, neye göre, hangi şartlar altında buna karar veriyorsunuz; bunları bilmek istiyorum.

İkincisi, avukat her zaman orada kendi müvekkilini görür ama biz milletin vekiliyiz yani cezaevinde yatanlar da bu milletin bir parçasıdır öyle veya böyle ve bizim onları arzu ettiğimiz zaman görmek ve yaşam şartlarını, koşullarını orada değerlendirmek yetkimiz vardır. Bunlar Anayasa'ya ve bizim mevzuatımıza aykırı uygulamalardır. Benim sizden istediğim, bu kararları, bu cezaevi izinlerini neye göre veriyorsunuz?

Teşekkür ederim tekrar sunumunuz için.

BAŞKAN EROL KAYA – Teşekkür ediyorum.

Üstadım, evet, buyurun, başka soru yok, söz sizde.

Ramazan Bey, buyurun.

ADALET BAKANLIĞI ADLİ DESTEK VE MAĞDUR HİZMETLERİ DAİRE BAŞKANI RAMAZAN GÜRKAN – “Ara vereceğiz.” demiştiniz Başkanım.

BAŞKAN EROL KAYA – Yok, yok, size ara yok; diğer heyeti almak için ara.

ADALET BAKANLIĞI ADLİ DESTEK VE MAĞDUR HİZMETLERİ DAİRE BAŞKANI RAMAZAN GÜRKAN – Ha, diğer heyeti almak için.

Tabii, her birine teker teker... Bazıları hazırlık yapılmasını gerektiren sorular.

Ben köyden gelen yaşlılar gibi, tersten ilerliyorum. Şimdi, Erzurum'da bir Çocuk Adalet Merkezi kurduk, burada çocuklar için başladık, yaşlılarımız için de başlamak istiyoruz. Nasıl bir hizmet, kamuoyuna da yansıdı? Belediyelerimizle koordineli şekilde bizim bazı müdürlüklerimizin hizmet araçları var, özellikle cinsel suçlar başta olmak üzere ki yaşlıları da aklımıza düşürmüş oldunuz bu anlamda, daha öncelik vermemiz gereken bir grup gerçekten. Çocuklarımızı, cinsel saldırı, cinsel istismar mağduru kadınları, erkekleri biz evlerinden bu hizmet araçlarımızla, psikolog eşliğinde alarak duruşmasını adli görüşme odalarında -biraz önce bahsettiğimiz odalarda- gerçekleştirdikten sonra tekrar aynı şekilde evine bıraktık; bunun uygulamalarına başladık. Ha, şu yanlış anlaşılmasın: Bunları sunduk, bu hizmetler özellikle psikososyal destek boyutuyla yeni hizmetler yani “Tüm Türkiye’de layıkıyla yüzde yüz gerçekleştirdik, başarılıyız.” gibi bir şey... Başarılyız elbette, biz başarılı olduğumuzu düşünüyoruz ama illa ki problemler vardır. Bu hizmetler daha iyi nasıl sunulabilir, biz bunun için biz gayret göstermek zorundayız. Sayın Bakanımızın da talimatları bu şekilde. Bu hizmeti her geçen gün geliştirme gayreti içerisindeyiz. Bunun ilk örneklerini verdik; köyünden aldık, adliyede duruşmasını yaptık, tekrar köyüne veya şehrine, mahallesine bıraktık, bunu gerçekleştirdik ama bunu daha fazla uygulayabilme kabiliyeti kazanmamız gerekiyor bunun için de belediyelerimizle, valilerimizle koordineli şekilde çalışıyoruz. Gelecek hafta Konya'dayız, dün Eskişehir'deydik, ondan önce Adana'daydık; böyle hep yerel bazda bu hizmeti nasıl yaygınlaştırabiliriz, onun gayreti içerisindeyiz.

Bilgilendirme konusunda daha çok belediyelerimizle kontak hâlindeyiz, belediyelerimizin dijital ve manuel billboardlarını kullanıyoruz. Belki şu anda 30-40 farklı il ve ilçede o billboard görsellerimiz bizde mevcut. Yani böyle bir müdürlüğün kurulduğu, böyle bir hizmetin sunulduğuna dair belediyelerimizi özellikle aracı kılarak vatandaşlarımızı bilgilendirme yoluna gittik. Yine, adli sürece temas eden kişiler adliyede bize ulaştıkları noktada kendilerine her türlü desteği vermeye çalışıyoruz tabii ki.

“Miras paylaşımı konusunda hukuki destek veremez misiniz?” Bunu adli yardım prosedürlerini kolaylaştırarak elde ediyoruz. Malum, bizim adli destek ve mağdur hizmetleri müdürlüklerimizdeki görevlilerimize, arkadaşlarımıza sıkı sıkı şunu tembih ediyoruz: Kesinlikle avukatlarımızın alanına taşmamamız gerekiyor yani onların yerine ne dilekçe yazabiliriz ne hukuki bir bilgi verebiliriz. Çünkü biliyorsunuz hukuki bilginin yanlış verilmesi de geri dönülemez sıkıntılara yol açabilir yani kişiyi bir yanlış yönlendirmeniz... Ki yasaktır zaten avukatlarımızın yapması gerekir. Bu anlamda, böyle bir titizliğimiz söz konusu. Biz sadece adli süreç ve aşamaları konusunda, hakları konusunda bilgilendirmeler yapıyoruz, hukuki destek avukatlarımızın tekelinde onların vermesi gerekiyor. Burada da adli yardım prosedürleri devreye giriyor. Yani baronun adli yardım ofislerine, yine hukuk mahkemesine bir dava açacaklarsa harç ve yargılama giderlerinden muafiyet konusunda vatandaşlarımız belediyelere giderek, muhtarlıklara giderek, tapu kaydını ilgili yerlerden toplayarak çok farklı birimleri dolaşarak adli yardım talebinde bulunabiliyorlardı. Artık, bunları UYAP erişimine entegre ettik, en son Aile Bakanlığımızla ortak bir protokol hazırladık. Bu kapsamda, artık, birçok veriye dijital ortamda hâkimlerimiz erişebiliyor. Vatandaşlarımızı, yine gönderebiliyorsa da daha az yere gönderiyoruz ya da göndermeden o adli yardım talebini değerlendirmiş oluyoruz.

Bunun dışında, yine, benzer şekilde “Hukuksal destek verseniz burada daha güzel olmaz mı?” diye bir soru yöneltmişti. Bizim hukuksal bir destek vermemiz söz konusu değil adli yardım prosedürlerini işleterek ancak vatandaşlarımızın e-devlet üzerinden erişimine açtık bu adli yardım başvuru formunu. Vatandaşlarımız bunu beyana dayalı olarak dolduruyorlar. Yine, hâkimlerimizin çekebildiği veriler var, hâkimlerimiz de bu verileri çekerek hızlı şekilde adli yardım prosedürlerini işler hâle getirmeye çalışıyoruz. Yani kişi adli yardım talebinde bulunmak için ayrı bir devinim içine girsin. Ayrıca, talebin değerlendirilmesi de ayrıca bir zaman alsın yani bu zamanı da kısaltmak istiyoruz ve vatandaşlarımızı daha az yorma yönünde veya yormama yönünde bir gayretimiz söz konusu.

İstatistik çok soruldu. Bize gelen son görevlendirdiğimiz bir arkadaşımız -Komisyonumuzda görev yapıyor- kendisi istatistik anlamında Komisyonumuzu ileriki süreçte elimizde ne varsa bilgilendirecektir. Fakat 1 Haziran 2022 tarihinde kuruldu bizim evraklarımızda Komisyonumuz. Yanlış anımsamıyorum değil mi Başkanım? O tarihte kuruldu, bu Komisyonun kurulma tarihi yakın bir tarih ve biz de geçen hafta arkadaşımızı görevlendirdik ve hızlı bir sunum hazırladık. Bu anlamda, Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğümüzün bu yönde bir çalışma yapması lazım. Esasında, suç işleyen yani bugüne kadar ekseriyetle adli istatistikler biliyorsunuz sanık odaklı hazırlanır yani mağdur odaklı bir yaklaşım esasında adli süreçte yeni bir yaklaşım. Bunu bu kadar anlatıyoruz ama gerçekten “onarıcı adalet” ve “mağdur odaklı adalet” anlayışı yeni bir anlayış yani sanık odaklı cezalandırıcı adalet anlayışından geçmişten bugüne gelen bir durum söz konusu. Bunu dönüştürürken adli istatistikleri de dönüştürüyoruz. Yani bizim adli istatistikleri doğru şekilde çekebilmemiz için mağdurun mesleği, yaşı, hepsinin doğru girilmesi sisteme ya da MERNİS’le entegre olarak bunu çekebiliyor olmamız lazım. Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğümüz bu noktada bir veri ambarı projesi yürüttü ama o proje dediğiniz gibi yeni bir proje değil, biten bir proje. Biz, burada, sanık-mağdur, suç-mağdur eşleştirmesi gibi çalışmalarla kendilerine destek verdik. Buradan yola çıkarak en azından bazı istatistik verileri Komisyonumuzla paylaşmayı ümit ediyoruz, paylaşacağız inşallah.

“Suça maruz kalan yaşlılar daha çok hangi suçlara maruz kalıyorlar?” Daha çok mal varlığına karşı suçlarla karşı karşıya kaldıklarını görüyoruz. Yine, beden bütünlüğüne karşı işlenen suçlar da tabii ki söz konusu. Ancak ülkemizdeki genelgeçer yaklaşım yani bir Avrupa’yla ülkemizi kıyas ettiğinizde yaşlılarımızın daha fazla saygı gördüğü de aşikâr yani böyle insani anlamda. Bu anlamda, mal varlığına karşı işlenen suçların, özellikle beden bütünlüğüne karşı işlenen suçların daha az bir mesabede kalması da anlaşılabilir görünüyor. Ama tabii ki dolandırıcılık gibi, hırsızlık gibi yani nasıl diğer suç işleme oranlarıyla ilgili bazı istatistikler varsa yaşlılar konusunda da benzer bir durum söz konusu. Özellikle dijitalleşen çağda telefon dolandırıcılığı, internet dolandırıcılığı gibi dolandırıcılık türlerine yaşlılarımız daha fazla maruz kalıyorlar. Bahsettiğiniz gibi bizim tespit ettiğimiz sorunlar, bizim geliştirdiğimiz çözüm önerileri bize bir yol haritası belirliyor açıkçası. Yani bunları, kendimiz, kafamızdaki yani yaptığımız analizler neticesinde tespit ettiğimiz problemlerin aşılmasına yönelik amaç ve hedefleri yargı reformu stratejisine yansıtmaya çalışıyoruz. Özellikle bize üç dört yıllık bir görev biçiyor bu yargı reformu stratejisi. Soyut cümleler olarak görülebilir “adalete erişim güçlendirilecektir.” ama biraz önce bahsettiğim argümanların birçoğu zaten adalete erişimin güçlendirilmesi yolunda atılmış adımlardır. Bu adımların sıklaştırılması gerekir, artırılması gerekir. Bu yönde biz Komisyonumuzun da tavsiye ve önerilerini bekliyoruz. Elbette saha ziyaretleri, farklı ziyaretleri olacak Komisyonumuzun. Komisyonumuzun bize yaptığı önerileri de Bakanlığımız elbette ki değerlendirerek hızlı şekilde faaliyete geçirmeye çalışacaktır. Bu anlamda, adli destek ve mağdur hizmetleri müdürlüklerini önemli bir basamak olarak görüyoruz. Bu yeni bir yapılanma fakat belli bir hizmet alan mağdurlar, yaşlılar, engelli bireyler bu hizmetten var ve belli bir memnuniyeti de dile getiriyorlar.

Son olarak, bizim Başkanlığımız aynı şekilde, belki konuyla doğrudan ilişkili değil ama kısmen ilişkili. Çocuk teslimi gibi, icra yoluyla çocuk teslimini artık bu birim yapsın, bu müdürlükler yapsın, psikologlar yapsın; kapıdan memurlar yapmasın, icra memurlarıyla insanlar kapılarında rahatsız edilmesin bir anlamda, sosyal çevrelerinde zor durumda bırakılmasın diyerekten Sayın Bakanımızın, yine daha önce Sayın Cumhurbaşkanımızın da ifade ettiği şekilde bir yasal düzenleme gerçekleştirildi ve artık doksan yıldır süregelen bu icra yoluyla çocuk teslimini biz 25 il ve ilçede şu an ortadan kaldırdık ve peyderpey her ay Sayın Adalet Bakanımız, Adalet Bakanlığımız ilan ediyor, yeni il ve ilçelerde bu uygulamayı gerçekleştiriyoruz. Yani burada sadece amaç, hedef ortaya koyup bunları yapmayı planlıyoruz değil, yaptıklarımızı anlatıyoruz esasında ama daha iyisini yapma gibi bir gayretimiz de söz konusu.

Diğerleri daha çok infaza yönelik, cezaevine yönelik bazı değerlendirmelerdi; Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğümüzden ilgili Daire Başkanımız da buradalar, kendileri ona cevap vereceklerdir. Özellikle, evde infaz konusundaki belirli şartları, bizim değerlendirdiğimiz şekilde, infaz hâkimimiz bu yönde bir değerlendirme yaparak karar veriyorlar, kendileri bu konuda ayrıca bilgi verebilirler.

Ben tekrar teşekkür ediyorum.

BAŞKAN EROL KAYA – Sayın Başkan, buyurun.

ABDURRAHMAN BAŞKAN (Antalya) – Teşekkür ederim.

Sunumunuz için teşekkür ederiz.

Adalet Bakanlığını biz takip ediyoruz, dijital ortama gerçekten çok hızlı geçiyor. İki gün önce de bu konu oldu, bizim avukatımıza “Antalya’ya niye gitmedin sen?” dedim, “E-duruşmayla katıldım.” dedi yani bunların yaşadıklarını da İstanbul’dan duruşmaya katılıp ciddi anlamda kolaylıklarını da yaşayarak gördüğümüzü de söyleyebiliriz. UYAP zaten hakikaten çok önemli bir aşama yani örnek alınacak bir yapı. Bu açıdan, Adalet Bakanlığının bu aşamalarını takip ediyoruz ve takdir ediyoruz.

Şimdi, geç gelen adalet, adalet değildir; hele yaşlılıkta hiç değildir çünkü telafisi de yok bu konuda. Şunu merak ediyorum: Mesela, bazen hasta ya da engelli olanlarla ilgili daha ihtisaslı cezaevleri var mı? Her cezaevinin şartları aynı olmayabilir onların yaşamları açısından, daha ihtisaslı, daha gelişmiş yani en azından “bu yaşlıların burada daha rahat edebileceği” dediğiniz, hem tıbbi hizmetler hem de sosyal hizmetler anlamında destek olunan yerler var mı? Bir sürü yerde bu tür örnekler yapılıyor, yaşlı huzurevlerinin ihtisaslı olanları var ama Adalet Bakanlığının, cezaevinde de en azından yaşı çok ilerlemiş ya da engelli olanlarla ilgili daha iyi şartlarda yaşayabilecekleri bir çalışması ya da böyle bir pilot uygulamanız var mı?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN EROL KAYA – Ben teşekkür ediyorum.

Müzeyyen Hanım, bir ilave yapacaksınız sanırım.

Buyurun.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Evet.

Adaletle kolay erişimden bahsediliyor ama... Mesela, Aladağ yangınında 12 çocuğumuzun aileleri müşteki ama bir mağduriyet var ortada ve mezra gibi bir yerden 80 kilometre geliyor Adana’ya mesela, adli duruşmalara ve sizin de takdirinizde olduğu gibi, aylarca süren duruşmalar oluyor; onların da gerçekten ulaşımı, yemesi, içmesi, gelmeleri, gitmeleri oldukça büyük sorun.

Benzer şekilde, Çorlu tren kazası mesela, onların mağdurları aynı şekilde, yine aynı ilde mahkemeleri olamayabiliyor, başka başka illerde ya da kadın cinayetlerinde bakıyorsanız, farklı farklı illerde oluyor. Sonuçta bir mağduriyet var, bu insanlarla ilgili ulaşım, barınma ve benzeri gibi şeyler, adaletle kolay erişimse sorun gerçekten bu insanların haklarını arama konusunda daha bir kolaylaştırıcı... Belki Komisyonumuzun konusu değil ama hazır Adalet Bakanlığı yetkililerini bulmuşken bunu buradan ifade etmek istedim.

Bir de 2018 ve 2019 yıllarında 65 yaş üstü 213 vatandaşımız iş cinayetlerinde yaşamını yitirmiş. Bu iş cinayetlerinde yaşamını yitiren yaşlı insanlara dair herhangi bir çalışma yapıldı mı? Bilginiz var mı? Daha sonra iletebilirsiniz buna dair bilgiyi.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN EROL KAYA – Teşekkür ettim.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Kısa bir katkıda bulunabilir miyim Sayın Başkanım?

BAŞKAN EROL KAYA – Kısa ifade edelim çünkü vakit epey ilerledi.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Tamam.

Şimdi, tabii, sizden sonra TÜİK gelecek. Ben de TÜİK’le ilgili bir çalışma yaparken -yaşam memnuniyet anketleri düzenliyor TÜİK- 2021 anketlerine baktım. Yani insanlara soruyorlar, kamu kurumlarındaki memnuniyeti ölçüyorlar; asayiş, ulaştırma, belediyeler, adliye... Şunu söyleyeyim, adliyede memnuniyetsizlik biraz fazla, onu söyleyeyim size, diğer kamu kurumları arasında en fazla memnuniyetsizliğin olduğu kurum adliye. Bir de alt kırılımlarına baktığınız zaman, mesela sormuşlar, mahkeme ve adli sistemle ilgili konuları sorun olarak görenlerin oranıyla ilgili 2004-2021 tablosu var; mahkemelerdeki işlemleri sorun olarak görenler 2004 yılında yüzde 34 iken, bu rakam zaman içerisinde yüzde 28’lere, yüzde 24’lere inmişken, son yıllarda ciddi bir artış var ve en yüksek 2021’deki oran yüzde 38’e çıkmış. Yani, bu konuda, esasında alınması gereken bayağı bir yol olduğunu da bize TÜİK’in vermiş olduğu veriler gösteriyor.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN EROL KAYA – Teşekkür ediyoruz.

Kim cevap verecek, açıklama yapacak?

Buyurun.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ İYİLEŞTİRME VE YENİDEN TOPLUMA KAZANDIRMA DAİRE BAŞKANI HÜSEYİN ŞİK – Sayın Başkan, değerli üyeler; hepinizi tekrar saygıyla selamlıyorum.

Elbette ki cezaevleri her zaman bir ilgiyi çekiyor ve yanıtlanması gereken birçok soru hatırdı olabiliyor, bunu tabii ki anlayışla karşılamak gerekir. Ama şunu ifade edelim, günümüz koşullarında, iletişimin bu kadar kolay olduğu bir dönemde herhangi bir kapalı devre sisteminin olması zaten mümkün değil. Yapılan iş ve işlemler tamamen mevzuat çerçevesinde yapılan iş ve işlemlerdir. Eğer kanunun bir hükmü amir şekilde bize bir buyrukta bulunuyorsa bunu yapmakla yükümlüdür bizim ceza infaz kurumu personelimiz. Zaten hukuk dışına çıkıldığı anda ya da hukuka aykırı bir işlemin tesis edilmesi söz konusu olduğu anda bunun birçok denetim mekanizması tarafından da tespiti çok çabuk ya da kolaylıkla mümkündür. Malumunuz, ceza infaz kurumları birçok mekanizma tarafından denetleniyor: Sivil izleme kurulları dediğimiz mekanizmalar, Meclis İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, yargı denetimi dediğimiz infaz hâkimlikleri, ağır ceza mahkemeleri ve hakeza cumhuriyet başsavcılıkları, yine uluslararası denetim mekanizmalarına da baktığımızda CPT, SPT ve birçok mekanizma tarafından denetlenen yerlerdir bu kurumlar. Dolayısıyla, mahkûmlar arasında, tutuklu veya hükümlüler arasında bir ayrımcılığın söz konusu olması ya da birinin ötekileştirilmesi tabii ki mümkün değildir; mevzuat önünde hangi haklara, hangi yükümlülöklere tabi iseler tamamen o çerçevede işlem yapılmaktadır.

Yine, yaşlılar bahsiyle ilgili baktığımızda efendim, mevzuat düzenlemelerine baktığımızda yaşlılara ilişkin birçok düzenleme olduğunu görüyoruz. Birçoğunun da teknik manada infaz hukuku literatüründe “infaz gevşetme” olarak ifade ettiğimiz imkânlardan istifade ettiğini görüyoruz. Özellikle “denetimli serbestlik altında infaz” dediğimiz mekanizmadan yararlanma bahsine baktığımızda orada ayrıksı bir pozitif ayrımcılık var.

Yine, Covid döneminden sonra, Covid’in ilk baş göstermesiyle beraber 7242 sayılı Yasa, malumunuz, Meclisten çıkmış idi, orada birçok düzenleme var; en önemlilerden bir tanesi de geçici 6/2-a ve 2-b maddeleridir. Orada 75 yaşını ikmal eden mahkûmlar denetimli serbestlik süresi için öngörölen iki yıllık süreyi dört yıl olarak uygulamaya başlarlar. Örnek üzerinden verelim efendim, belli bir süre koşullu salıverilmesine dört yıl kalan bir mahkûm, dört yıl önce denetimli serbestlikten istifade edip bunun “toplum içerisinde infaz” dediğimiz bir mekanizmayla infaz edilmesi hakkına erişmiş oldu. Yasa koyucu tekrar bir düzenleme yapıyor aynı kanunun (b) bendinde, 65 yaşını ikmal eden ve maruz kaldığı bir hastalık nedeniyle, adli tıpla tevsik edilmiş bir hastalık nedeniyle bu süreye de bakılmaksızın 105/A maddesi altında, denetimli serbestlik altında cezasının infaz edilmesi hakkına erişmiş oluyor.

Yine, ilgi çeken konulardan bir tanesi konutta infaz hususu. 7242’de yapılan bir değişiklikle burada mekanizma da infaz hâkimliği olarak daha da sadeleştirilmiş oldu. 70 yaşını bitiren mahkûm iki yılını, 75 yaşını bitiren mahkûm ise dört yılını konutta infaz edilmek suretiyle yerine getirebiliyor.

Yine, hakeza, bu infazla ilgili olan kısım; öte yandan, Ceza Muhakemesi Yasası’nda “koruma tedbiri” olarak ifade ettiğimiz adli kontrol tedbirleri vardır malumunuz, orada da ev hapsi şeklinde ya da hukukçular için teknik anlamıyla 109’uncu maddenin 3’üncü fıkrasının (j) bendindeki tedbirler de yine uygulanır, uygulanagelmiştir.

Bazı istatistiki veriler takdir edersiniz ki belli bir çalışmayı zorunlu kılıyor. Mesela “suç işleme oranı” dediğimizde, tabii ki bu suç işleme oranı sadece cezaevinde olan kişiler için değil; bir suçun müeyyidesi olan bazen para cezası olabilir, bazen hapis cezası olabilir, bazen başka bir alternatif yaptırım şeklinde olabilir. Dolayısıyla, suç işleme oranını sadece ceza üzerinden tespit etmek çok mümkün değil.

Yine, yaşlılarla ilgili ne tür faaliyetler yapılıyor? Sayın Başkanımız da ifade ettiler, adli görüşme odaları vesaire, mağdur yönünden öyle. Fail yönünden baktığımızda, mahkûmlar ve tutuklular yönünden baktığımızda da cezaevinde ciddi bir psikososyal destek olduğunu görüyoruz. Bu sadece bürokratik, profesyonel bir söylemden ziyade, insani olarak da bire bir gördüğümüz bir destek sağlanıyor orada. Ceza infaz kurumlarında psikologlarımız, sosyal çalışmacılarımız, sosyologlarımız ve onların ekipleriyle beraber, kişi ceza infaz kurumuna ilk geldiğinde bir ihtiyaç tespitine tabi tutuluyor. Bu kişinin ne tür bir ihtiyacı, ne tür bir desteği var? Dışarıda çocuğu var mı? İntihar riski var mı? Böylesine kapsamlı bir değerlendirmeden sonra bizim müdahale programlarımız uygulanıyor. Eğer varsa kişinin bir riski, ona göre müdahale ediliyor ya da bir yardım ihtiyacı varsa bu da en kısa sürede karşılanmaya çalışılıyor.

Bazen yeni bir kuruma girdiğimizde bilgilenme ihtiyacı duyabiliriz, işte bunu da en azami şekilde sağlıyoruz. Yakın zamanda el kitabımızı tekrar güncelledik, yüksek sayıda el kitabımızı. Şu anda her tutuklu, hükümlü ceza infaz kurumuna girdiğinde ve mevcutlar da dâhil olmak üzere kendisine bir el kitapçığı verilir; bununla da yetinmedik, onu sesli hâlde getirdik. Yine “iyi hâl sistemi” dediğimiz sistem kapsamında... Onu da yarım saatlik bir video kapsamında -cezaevi ziyareti yapan vekillerimiz mutlaka müşahade etmişlerdir- kapalı devre sistem içerisinde kişinin istediği zaman dinleyebileceği bir bilgilendirme sunuyoruz.

Sayın Başkanım, sözü çok uzatmadan, yine iyi hâl sistemi kapsamında, bir hükümlü veya tutuklu yanındaki herhangi bir engeli olan ya da yaşlı olan, bir ihtiyacı bulunan kişiye yardım ettiği takdirde iyi hâlli olarak değerlendirilen, olumlu değerlendirilen bir avantaj da elde ediyor. Bu da yapılan değişikliklerden bir tanesi.

İnfaz erteleme hususu, yine, 16’ncı maddede yapılan düzenlemelerde yaş ve hastalıktan kaynaklı olarak infaz ertelemelerinden bahsediyoruz.

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Bakım yetkisi var mı onun?

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ İYİLEŞTİRME VE YENİDEN TOPLUMA KAZANDIRMA DAİRE BAŞKANI HÜSEYİN ŞIK – Somut isimler üzerinden tabii ki isimler de söylendi, biz notlarımızı aldık ama takdir edersiniz ki hemen buna yanıt vermek mümkün değil, üzerinde çalışılması gereken hususlardır.

Genel itibarıyla bu şekilde ifade edebiliriz. Birçok detaylı soru var ama yazılı olarak da Sayın Başkanım, illaki daha kapsamlı çalışma yapılabilir.

BAŞKAN EROL KAYA – Çok teşekkür ediyorum Adalet Bakanlığına.

Başka açıklamanız var mıydı?

ADALET BAKANLIĞI ADLİ DESTEK VE MAĞDUR HİZMETLERİ DAİRE BAŞKANI RAMAZAN GÜRKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN EROL KAYA – Size çok teşekkür ederken, sizi alırken bir cümle söyleyeceğim -bu hem buraya hem Meclise hem de size ait olsun- 28 Şubat mağduru bir Belediye Başkanı olarak ifade ediyorum: Cenab-ı Hak bu ülkede mağduriyetin ne siyasetinin ne ırkının ne dininin ne meşrebinin tartışılmadığı, sadece hak ve adaletin tartışıldığı bir dönemi bize nasip etsin. Bunun mücadelesini hep birlikte yaparız inşallah.

Çok teşekkür ediyoruz.

On beş dakika ara veriyoruz.

Kapanma Saati: 15.51



İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 16.10****BAŞKAN: Erol KAYA (İstanbul)****BAŞKAN VEKİLİ: İbrahim Halil FIRAT (Adıyaman)****SÖZCÜ: Lütfiye Selva ÇAM (Ankara)****KÂTİP: Abdurrahman BAŞKAN (Antalya)**

BAŞKAN EROL KAYA – Arkadaşlar, uygun görürseniz ikinci oturuma başlıyoruz.

Türkiye İstatistik Kurumundan kıymetli bürokratlarımızı dinleyeceğiz; Sayın İbrahim Demir, Sayın Önder Değirmenci ve Sayın Dilek Güder.

(Toplantıya katılan bürokratlar kendilerini tanıttı)

BAŞKAN EROL KAYA – Hoş geldiniz.

Önder Bey sizi dinliyoruz.

Buyurun.

2.- TÜİK Demografi İstatistikleri Daire Başkanı Önder Değirmenci'nin, "İstatistik ve Yaşlılar" başlığı altında Kurumun yaşlılara ilişkin üretmiş olduğu veriler hakkında sunumu

TÜİK DEMOGRAFİ İSTATİSTİKLERİ DAİRE BAŞKANI ÖNDER DEĞİRMENCİ – Teşekkürler.

Sayın Başkan, Sayın Komisyon üyeleri; Türkiye İstatistik Kurumu adına hepinize saygılarımızı sunuyorum.

Bugün sizlerle "İstatistik ve Yaşlılar" başlığı altında, Kurumumuzun yaşlılara ilişkin üretmiş olduğu verilerden oluşan bir sunum arz edeceğiz. Dünya literatürüne baktığımız zaman "yaşlı nüfus" diye adlandırdığımız kişiler 65 yaş ve daha yukarıdaki kişilerden oluşmaktadır, 65 yaş ve daha yukarı yaşıta kişiler yaşlı nüfus olarak dikkate alınmaktadır. Doğum oranlarındaki azalış ve ortalama yaşam süresinin uzamasıyla birlikte, dünya nüfusunun önümüzdeki yıllarda eskisinden daha hızlı yaşlanacağı tahmin edilmektedir. Dünyada yaşlı nüfus oranı artmaya devam ettikçe ayrıntılı bilgilere ve nüfusun yaşlanmasıyla ilgili analizlere duyulan ihtiyaç giderek artmaktadır. Bu kapsamda, sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin etkili bir şekilde uygulanabilmesi ve kimseyi geride bırakmama taahhüdünün sağlanabilmesi için her yaşta nüfus için ve tüm sürdürülebilir kalkınma hedefleri için verilere ihtiyaç bulunmaktadır.

Türkiye İstatistik Kurumu, 5429 sayılı Türkiye İstatistik Kanunu, 4 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ve Resmi İstatistik Programı kapsamında sayım, araştırma ve anket yapmakta, bunların sonuçlarını kamuoyuyla paylaşmaktadır. Yaşlı nüfusa ilişkin olarak Türkiye İstatistik Kurumunun 2 tane faaliyeti bulunmaktadır. Bir tanesi, yıllık olarak yayınladığımız haber bülteni. Haber bültenimiz 2012 yılından itibaren 18 ve 24 Mart Yaşlılara Saygı Haftası çerçevesinde yaşlı nüfusa özel olarak yayınlanmaktadır. Bu haber bülteni kapsamında, yaşlı nüfusun demografik yapısı ile eğitim, yasal medeni durum, sağlık, yoksulluk, iş gücü durumu, yaşam memnuniyeti gibi temel sosyoekonomik özelliklere yer verilmektedir. Bir diğer faaliyetimiz, elektronik yayınıdır. Elektronik yayınıımız 1 Ekim Dünya Yaşlılar Günü çerçevesinde yine yaşlı nüfusa özel olarak hazırlanmaktadır. Elektronik yayının haber bülteninden farkı, yayında daha fazla ayrıntılı tablolara yer verilmesidir. Hem elektronik yayını

hem haber bültenimize tuek.gov.tr'den ulaşılabilir. Her iki çalışmanın da veri kaynağı, TÜİK tarafından gerçekleştirilen sayımlar ve en son gerçekleştirilen araştırmalar ile idari kayıtlardan yararlanılarak derlenmektedir.

Bu kapsamda, yaşlı nüfusa baktığımız zaman, yaşlı nüfus olarak kabul edilen 65 yaş ve daha yukarı yaştaki nüfus 2010 yılında 5 milyon 327 bin iken 2021 yılında bu rakam 8 milyon 245 bine çıkmıştır. Yine, oransal olarak 2010 yılında toplam nüfusumuzun yüzde 7,2'sini oluşturan yaşlı nüfus, 2021 yılında yüzde 9,7'sini oluşturmuştur. Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yapılan hane halkı nüfus projeksiyonlarına göre 2080 yılında yaşlı nüfusumuzun 27 milyon 413 bin 359 olması beklenmektedir ki bu tarihte, 2080 yılında Türkiye nüfusunun 107 milyon olması beklenmektedir. Bu kapsamda, 2080 yılında yaşlı nüfusun, toplam nüfusumuzun yüzde 25'ini oluşturacağı tahmin edilmektedir. Bu slaytımızda da yaşlı nüfusun ve diğer yaş gruplarının 1935'ten günümüze kadar nasıl seyrettiği görülmektedir.

Çalışma çağındaki 100 kişiye düşen yaşlı sayısını ifade eden yaşlı bağımlılık oranı 2010 yılında yüzde 10,8 iken bu oran 2021 yılında yüzde 14,3'e yükselmiştir. Yine, nüfus projeksiyonlarına göre yaşlı bağımlılık oranının 2040 yılında yüzde 25,3; 2060 yılında yüzde 37,7 ve 2080 yılında yüzde 43,6 olacağı öngörülmektedir. Yaşlı nüfusun artmasıyla birlikte, toplam nüfusun içerisindeki oranının yüzde 10'u geçmesi aslında nüfusun yaşlanmasının bir göstergesidir. Türkiye'de yaşlı nüfus diğer yaş gruplarındaki nüfusa göre daha hızlı artış göstermektedir. "Küresel yaşlanma süreci" olarak adlandırılan demografik dönüşüm sürecinde Türkiye, doğurganlık ve ölümlülük hızlarındaki azalmayla birlikte, sağlık alanında kaydedilen gelişmeler, yaşam standardının, refah düzeyinin ve doğuştan beklenen yaşam süresinin artmasıyla nüfusun yaş yapısı şeklini değiştirmiştir. Yine, çocuk ve gençlerin toplam nüfus içindeki oranı azalırken yaşlıların toplam nüfus içindeki oranı artış göstermektedir. Türkiye oransal olarak yaşlı nüfus yapısına sahip ülkelere göre hâlâ genç bir nüfus yapısına sahip olsa da yaşlı nüfus sayısal olarak oldukça fazladır. Nüfus tahminlerine göre 2021 yılında dünya nüfusunun 7 milyar 831 bin kişi olduğu, yaşlı nüfusun ise dünya genelinde 764 milyon kişi olduğu tahmin edilmiştir. Bu tahminlere göre dünya nüfusunun yaklaşık yüzde 9,8'ini yaşlı nüfus oluşturmuştur. En yüksek yaşlı nüfusa sahip ilk 3 ülke sırasıyla, yüzde 34'le Monako, yüzde 28,8'le Japonya, yüzde 22,8'le İtalya olurken Türkiye yüzde 9,7'lik yaşlanma oranıyla 167 ülke arasında 68'inci sırada yer almaktadır.

BAŞKAN EROL KAYA – Bunlar kendi nüfusları değil mi? Yani dışarıdan bir şey değil, doğal nüfus.

TÜİK DEMOGRAFİ İSTATİSTİKLERİ DAİRE BAŞKANI ÖNDER DEĞİRMENCİ – Tabii, bunlar, devletlerin kendi resmî istatistik sayfalarında yayınlamış olduğu rakamlar.

Yaşlı nüfusun en yüksek olduğu il ise 2021 yılında yüzde 20'yle Sinop olmuştur; yine bu il yüzde 19,2'yle Kastamonu, 17,8'le Artvin izlemiştir. Yaşlı nüfusun en düşük olduğu il ise yüzde 3,5 oranıyla Şırnak olmuştur; bunu yüzde 3,9'la Hakkâri ve yüzde 4'le Şanlıurfa izlemiştir. Yaşlı nüfusun illere göre dağılımına baktığımız zaman, aslında yaşlı nüfusumuzun Türkiye'nin kuzeyi ve batısında biraz daha fazla olduğu görülmektedir, güneydoğuya gittikçe nüfusun daha geniş bir yapıya sahip olduğu da bu haritadan görülmektedir.

Yaşlı nüfus yaş grubuna göre incelendiğinde 2021 yılında yaşlı nüfusun yüzde 64,7'sinin 65-74 yaş arasında olduğu görülmektedir. 75 ve 84 yaş arasında olan yaşlı grubun ise yaşlı nüfusun yüzde 27,3'ünü oluşturduğu, 85 ve daha yukarı yaş grubunun yaşlı nüfus içerisindeki oranının yüzde 8 olduğu görülmektedir.

Türkiye’de 2021 yılı içerisinde toplam 25 milyon 329 bin 833 hane bulunmaktadır. Bu 25 milyon hanenin 6 milyon 112 bin 760’ında yaşlı nüfus olarak tanımlanan 65 yaş ve üzeri en az 1 ferdin bulunduğu görülmüştür. Yani diğer bir ifadeyle, hanelerin yüzde 24’ünde en az 1 yaşlı fert yaşadığı görülmüştür. En az 1 yaşlı fert bulunan 6 milyon 112 bin 760 hanenin 1 milyon 561 bini tek başına yaşayan fertlerden oluşmaktadır. Yine, tek başına yaşayan bu fertlerin yüzde 74,9’unu yaşlı kadınlar, yüzde 25,1’ini ise yaşlı erkekler oluşturmaktadır. En az 1 yaşlı fert bulunan haneler içinde tek kişilik yaşlı hane halkı oranının en yüksek olduğu il 2021 yılında yüzde 35,2’yle Burdur olmuştur; bunu yüzde 34,9’la Balıkesir ve yüzde 34,4’le Çanakkale izlemiştir. Tek kişilik yaşlı hane halkı oranının en düşük olduğu iller ise yüzde 6,5’le Hakkâri, yüzde 12,5’le Şırnak ve yüzde 12,9’la Batman olmuştur.

Yaşlı nüfus içinde okuma yazma bilmeyenlerin oranı 2016 yılında yüzde 20,8 iken 2021 yılında okuma yazma bilmeyen yaşlı nüfus oranı yüzde 14,4’e düşmüştür. Okuma yazma bilmeyen yaşlı kadınların oranı 2021 yılında yüzde 22’ye, yaşlı erkeklerin oranı yüzde 4,2 olmuştur. Yine, yaşlı nüfus eğitim durumuna göre incelendiği zaman, 2016 yılında yaşlı nüfusun yüzde 43,7’si ilköğretim mezunuyken 2021 yılında ilköğretim mezunu yaşlı nüfus oranı yüzde 46,5’e yükselmiştir. Yine, 2016 yılında yüzde 5,8 olan yükseköğretim mezunu yaşlı nüfus 2021 yılında yüzde 7,9’a yükselmiştir. Yaşlı nüfusun eğitim durumu cinsiyete göre incelendiğinde cinsiyetler arası önemli farklılıklar olduğu gözlenmiştir. Bitirilen tüm eğitim düzeylerinde yaşlı erkek nüfus oranının yaşlı kadın nüfus oranından daha yüksek olduğu görülmüştür.

Yaşlı nüfus yasal medeni duruma göre incelendiğinde cinsiyetler arası yine önemli farklılıkların olduğu bu tablomuzda da görülmüyor. Yaşlı erkek nüfusunun 2021 yılında yüzde 1,3’ü hiç evlenmemiş iken yüzde 83,7’si evli, yüzde 3,6’sı ise boşanmıştır, yüzde 11,4’ünün ise eşinin ölmüş olduğu görülmektedir. Yaşlı kadın nüfusunun ise yüzde 2,7’sinin hiç evlenmemiş olduğu, yüzde 46’sının evli olduğu, yüzde 4’ünün boşanmış olduğu ve yüzde 47,3’ünün ise eşinin ölmüş olduğu görülmektedir. Yani eşi ölmüş kadınların oranının erkeklere göre oldukça fazla olduğu bu verimizden de anlaşıyor.

İş gücü istatistiklerine göre, iş gücüne katılma oranı 2021 yılında 15 ve daha yukarı yaştaki nüfus için yüzde 51,4 oldu. Bu oran, yaşlı nüfus için 2021 yılında 11,3 oldu. Yine, iş gücüne katılma oranı cinsiyete göre incelendiğinde, bu oran 2021 yılında yaşlı erkek nüfusta 18,6 iken, yaşlı kadın nüfusta 5,4 oldu. Yine, 2021 yılında yaşlı nüfustaki işsizlik oranının yüzde 3 olduğu görülmektedir.

2021 Yaşam Memnuniyeti Araştırması sonuçlarına göre, mutlu olduğunu beyan eden 65 yaş ve daha yukarı yaştaki bireyler için mutluluk oranı yüzde 56,2 olmuştur. Yaşlı bireylerin genel mutluluk düzeyi cinsiyete göre incelendiğinde, 2021 yılında erkeklerin yüzde 51,2’si, kadınların ise yüzde 60,1’i mutlu olduğunu beyan etmiştir. Yine, Yaşam Memnuniyeti Araştırması sonuçlarına göre, genel sağlık durumundan memnun olduğunu beyan eden 18 yaş ve daha yukarı yaşlardaki bireylerin oranı 2021 yılında yüzde 69,3 iken, bu oran 65 yaş ve daha yukarı yaştaki bireyler için yüzde 48,9 olmuştur. Yaşlı bireylerin genel sağlık durumundan memnuniyet düzeyi cinsiyete göre incelendiğinde ise 2021 yılında erkeklerin yüzde 55’i, kadınların ise yüzde 44’ü genel sağlık durumundan memnun olduğunu beyan etmiştir. Yaşam Memnuniyeti Araştırması sonuçlarına göre, yaşlı bireylerin 2021 yılında en önemli mutluluk kaynağı yüzde 59,9’la aileleri, yüzde 21,5’le çocukları, yüzde 8,1’le torunları ve yüzde 6,2’yle eşleri olmuştur.

Beş yılda bir yapılan Türkiye Aile Yapısı Araştırması 2021 yılında tekrarlanmıştır. Türkiye Aile Yapısı Araştırması sonuçlarına göre, çocuklarıyla aynı evde yaşamayan 60 ve daha yukarı yaştaki bireylerin çocukları tarafından ziyaret edilme sıklığı incelendiğinde, haftada birkaç kez ziyaret edilme oranı yüzde 56,7 iken, hiçbir zaman ziyaret edilmeme oranı yüzde 1,4 olmuştur. Yine, Türkiye Aile Yapısı Araştırması sonuçlarına göre, yaşlı bireylerin kendilerine bakamayacak kadar yaşlandıklarında

nasıl yaşamayı tercih ettikleri sorusuna verdiği cevaplar incelendiğinde, yüzde 46'sı çocuklarının yanında kalmayı, bunun da yüzde 34'ü oğlunun yanında yaşamak istemesi, yüzde 12'si de kızının yanında yaşamak istemesi şeklinde cevap vermiştir; yüzde 31,6'sı evde bakım hizmeti almayı, yüzde 10,3'ü ise huzurevi, bakımevine gitmeyi istediğini belirtmiştir. Yaşlıların gelecekte huzurevini bir yaşam biçimi olarak düşünme nedenleri incelendiğinde, yaşlıların yüzde 52,1'i çocuklarına yük olmak istemedikleri için huzurevine gitmek istediklerini beyan etmişlerdir; yine, huzurevi imkânlarının rahat olması yüzde 15,6; çocuklarının kendileriyle birlikte yaşamak istememesi yüzde 14,4; bakacak kimselerinin olmaması düşüncesi yüzde 10; tek başına yaşamaktansa kendi yaşlılarıyla yaşamak istemeleri yüzde 4,2; gelinlerinin ya da damatlarının kendileriyle birlikte yaşamak istememeleri yüzde 1,9 ve yalnız kalmak istememeleri yüzde 1,8'le karşımıza çıkmıştır.

BAŞKAN EROL KAYA – Önder Bey, kaç kişiyi konuşuyoruz yani bu veriler kaç kişiden alınmış verilerdir?

TÜİK DEMOGRAFİ İSTATİSTİKLERİ DAİRE BAŞKANI ÖNDER DEĞİRMENCİ – 22 bin hanede yaklaşık 50 bin civarında fertle görüşüldü.

BAŞKAN EROL KAYA – Tamam, teşekkür ediyorum.

TÜİK DEMOGRAFİ İSTATİSTİKLERİ DAİRE BAŞKANI ÖNDER DEĞİRMENCİ – Yine, yaşlı bireylerin internet kullanımına bakıldığı zaman, Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması'na göre toplam yaşlıların internet kullanma oranı 2016 yılında yüzde 8,8 iken, 2021 yılında internete erişen toplam yaşlı nüfus yüzde 32,5 olmuştur. Yine, erkeklerin yüzde 40'ı 2021 yılında internet kullanırken, kadınların yüzde 25,9'u internet kullandığını beyan etmiştir.

Hayat tablolarına göre Türkiye'de yeni doğan bir kişinin 78,6 yıl yaşayacağı tahmin edilmektedir. Yeni doğan bir kişinin Türkiye şartlarında yaşama oranı erkeklerde 75,9 yıl iken, kadınlarda 81,3 yıl olarak görülmektedir.

BAŞKAN EROL KAYA – Yoruldunuz, ben bir espriyle şey yapayım.

Arkadaşlar, Komisyon olarak hızlı karar almazsak... Bak, durumumuz iyi değil, erkekler olarak söylüyorum, hızlı karar almamız lazım.

Peki, devam edelim.

TÜİK DEMOGRAFİ İSTATİSTİKLERİ DAİRE BAŞKANI ÖNDER DEĞİRMENCİ – Türkiye'de 65 yaşına gelen bir kişinin daha 18 yıl yaşayacağı tahmin edilmektedir; 65 yaşına gelen bir erkeğin 65 yaştan sonra 16,3 yıl, kadının ise 19,6 yıl yaşayacağı tahmin edilmiştir. 85 yaşına gelen bir erkeğin ise 5,2 yıl, kadının ise 6,4 yıl daha hayatta kalacağı tahmin edilmiştir.

2021 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarına göre, Türkiye'de 100 yaş üzeri toplam 5.859 kişi yaşamaktadır. Bu 100 yaş kişinin illere göre dağılımına bakıldığı zaman, 815 kişiyle en fazla İstanbul'da yaşadığı görülmüştür; 100 yaş ve üzeri en az kişinin yaşadığı il ise 8 kişiyle Ardahan olmuştur.

Sayın Başkanım, Kurumumuz adına -süreyi de etkili kullanmak adına- genel anlamda yaşlılarla ilgili istatistikler hakkında bilgi vermek istedim.

Arz ederim.

BAŞKAN EROL KAYA – Çok teşekkür ediyoruz.

Sorulara geçiyoruz arkadaşlar.

Hüseyin Bey, buyurun.

Hocam, sayılarla konuşuyoruz.

İMAM HÜSEYİN FİLİZ (Gaziantep) – Teşekkür ediyoruz sunu için.

Birinci sorum: Türkiye’nin nüfus piramidi 35, 75 ve 2021... Şimdi, 2021’deki bu şekil daha sonra 2080’e doğru silindirik hâline gelir mi acaba? Böyle bir projeksiyonunuz var mı, onu soracaktım.

BAŞKAN EROL KAYA – “2050 ve 2080 projeksiyonunu da böyle yansıya alabilir miyiz?” diyor.

İMAM HÜSEYİN FİLİZ (Gaziantep) – Yani öyle bir projeksiyonunuz var mı, öyle bir çalışma yaptınız mı?

TÜİK DEMOGRAFİ İSTATİSTİKLERİ DAİRE BAŞKANI ÖNDER DEĞİRMENCİ – Şimdi mi cevap verelim, sonra mı cevaplayalım?

BAŞKAN EROL KAYA – Sonrasında...

İMAM HÜSEYİN FİLİZ (Gaziantep) – Tamam, sonra cevap verebilirsiniz.

Bu yaşlı nüfus oranının Türkiye’deki şehirler karşılaştırmasında Şırnak en düşük, 3,5; en yüksek de Karadeniz Bölgesi illeri. Bunu Kurum olarak neye bağlıyorsunuz? Yani niye acaba Güneydoğu illerinde yaşlılık oranı bu kadar düşük de... Bu, göçe bağlı bir şey olabilir mi?

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Çocuk oranı, genç oranı yüksek; izafi bir düşüklük de olabilir.

BAŞKAN EROL KAYA – Devam edelim, bakalım, görüşünü dinleyelim.

İMAM HÜSEYİN FİLİZ (Gaziantep) – Yani yaşlı nüfus oranı en düşük Şırnak’ta.

KEMAL PEKÖZ (Adana) – Genç yüksek olunca, ortalama alınıyor ya.

İMAM HÜSEYİN FİLİZ (Gaziantep) – Tabii canım, o doğrudur yani burada bir gruplaşma var, onu sormaya çalıştım. Yani Güneydoğu illerinde yaşlı nüfus oranı Kuzey Anadolu’daki illere göre daha düşük, bunun bir sebebi var mıdır, onu bir sormak istedim.

Bir diğeri de bu istatistikler yapılırken kişilerin yaşadıkları yerler -köy, ilçe, şehir içi gibi- eğitim durumları göz önüne alınmış mıdır?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN EROL KAYA – Hüseyin Bey, çok teşekkür ediyorum.

Arkadaşlar, sırayla söz vermeye devam ediyoruz.

Vehbi Bey, buyurun.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Şimdi, ben şunu fark ettim bu Komisyona girdikten sonra, biraz da araştırdım: Esasında, yaşlılarla ilgili yapılmış olan araştırma sayısı hakikaten de az.

BAŞKAN EROL KAYA – Çok az.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Yani ben gördüğüm kadarıyla hakikaten de az, o konuda alınması gereken birçok yol var.

Şimdi, nerelerden faydalanabiliriz? Yani yaşlılar hakkında genel bilgiyi almak için nerelerden faydalanabiliriz diye TÜİK’e baktığım zaman, “İstatistiklerle Yaşlılar” diye her yıl yapmış olduğunuz bir yayın var; Yaşam Memnuniyeti Anketi’nden faydalanabiliriz yaşlılar hakkında bilgi edinmek için; Gelir ve Yaşam Koşulları Anketi’nden faydalanabiliriz; Aile Yapısı Araştırması, o beş yılda bir yapılıyor galiba, ondan faydalanabiliriz; bir de bence önemli, Ölüm Nedeni İstatistikleri’nden faydalanırsak Türkiye’deki yaşlılar hakkında bazı bilgilere sahip olabiliriz.

Ben de şunları böyle bir araştırdım, sözü geçen araştırmalarınıza baktım. Şimdi, benim gördüğüm şeylerden bir tanesi, Türkiye’de... Bir kere şunu sormak istiyorum size: “Yoksulluk oranı” diye bir oran var yani Türkiye’deki ortalama değerin işte yüzde 40 aşığı diye kabul edilen bir yoksulluk oranı var. Bu yoksulluk oranı yani neden bu şekilde hesaplanıyor? Yani mevcut toplumun... Yani benim anlatmak istediğim şey şu: Diyelim ki bir açlık sınırı var, yoksulluk sınırı var, sizin vermiş olduğunuz rakamlar, işte, çeşitli sendikaların yapmış olduğu açlık ve yoksulluk rakamlarından farklı; bir kere onu sormak istiyorum. Benim gördüğüm kadarıyla, bu yoksulluk oranı da yüzde 16,7 olarak gözüküyor.

Gene 2021 Yaşam Memnuniyeti Anketi’ne baktığımız zaman, 2021 yılında 65 yaş üstü vatandaşlara “En önemli sorun nedir?” diye sormuşsunuz; yurttaşların yüzde 31,9’u “Hayat pahalılığı.” demiş, yüzde 18,5’i de yoksulluk demiş; sorun olarak en fazla gördükleri hayat pahalılığı ve yoksulluk. Diğer yaş gruplarında göre kıyaslarsak da yaşlılarda bu oranlar en yüksek. İşte, 2015 yılında sorduğunuzda da yüzde 7,4’ü “Hayat pahalılığı” demiş sorun olarak, yüzde 8,3’ü de yoksulluk demiş. Geçtiğimiz yıllarda yani bir altı yıllık, yedi yıllık süreç içerisinde özellikle 65 yaş üstü yurttaşlarımızda hayat pahalılığı ve yoksulluk en önemli sorunlardan bir tanesi hâline gelmiş; verdikleri cevaplardan, sizin çalışmalarınızdan yola çıkarak.

Gene soru sormuşsunuz: “Sosyal Güvenlik Kurumunun verdiği hizmetlerde sorun görüyor musunuz?” demişsiniz. Mesela, 2013 yılında yüzde 65’i “Evet, sorun var.” demiş. Emekli maaşı miktarından bahsetmişsiniz “Emekli maaşı miktarında sorun var mı?” demişsiniz, yüzde 65’i sorun olarak görüyorken, 2021 yılında yüzde 87,2’si sorun olarak görmeye başlamış. Yani buradan yola çıkarsak, özellikle 65 yaş ve üstü yurttaşlarımızda -Türkiye’nin genelinde var bu ama- hayat pahalılığı ve yoksulluk önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmakta benim gördüğüm kadarıyla.

Bir de Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması yapmışınız 2021’de, sorular sormuşsunuz, işte, ısınma sorunu yaşayan yurttaşların miktarı, borçlu yurttaşların miktarı, taksit ödemekte zorlananlar, bunları sormuşsunuz; çok güzel fakat cinsiyete göre ayırmışsınız. Bununla ilgili yaşa göre bir şey var mı? Yani 65 yaş üstündeki yurttaşlarımızın, ısınma sorunu yaşayan yurttaşlarımızın oranı nedir? Borçlu olanların oranı nedir? Taksitleri ödemekte zorlananların oranı nedir? Mesela, ne kadarı ev sahibidir, ne kadarı kiracı konumundadır? Ortalama kira ne kadar ödemektedir? Yani bence bu gibi bilgilerin cevabı mutlaka sizde vardır o soruları sorduğunuza göre ama ben onu açık yayınlarda bulamadım. Eğer Komisyonumuza bu bilgileri sunarsanız, söylerseniz, aktarırsanız Komisyonumuz için ben faydalı olacağını düşünmekteyim.

Bir diğer husus, geçen sene, 2020 yılının Ölüm ve Ölüm Nedenleri İstatistikleri’ni açıklamadınız. 2021 istatistiklerini açıklaması için de bugünlerde normal şartlar altında haziran ayında açıklamanız gerekirken geçen senenin de açıklanmadı. Bu konuda ben bir soru önergesi vermiştim. Cevap da çok tatmin edici bir cevap değil. Bu verilerin bir an önce açıklanması önemli çünkü biliyorsunuz bir Covid süreci geçirdik. Siz genelde, benim anladığım kadarıyla, EUROSTAT’la entegresiniz, uyum sağlamaya çalışıyorsunuz. EUROSTAT mesela “fazladan ölüm” dedikleri bir kavram var, “excess mortality” dedikleri bir kavram var, onu yayınlıyorlar fakat bizde o konuda herhangi bir çalışma yok. Kaldı ki biz daha 2020 ve 2021 yılının ölüm ve ölüm nedenlerini bilmiyoruz. Bunu neden önemsiyoruz? Şimdi, fazladan ölüm bizim için önemli, bu bilgiye ulaşmamız, bu veriye ulaşmamız önemli. Yani bu hep tartışma konusuydu. İşte Covid’den ölenlerin sayısının gerçeği yansıtıp yansıtılmaması ayrı bir tartışma konu, ben yansıtılmadığına inanıyorum, o benim görüşüm ancak burada fazladan ölüm sayısının fazla olduğunu düşünüyorum. çünkü Türk Tabipleri Birliğinin bu konuda yapmış olduğu çalışmalar var, yani fazladan ölümden 100 binlerle bahsediyorlar. Bunların hepsi Covid’den öldü manasına gelmez ama 65

yaş üstü yurttaşlarımız bu Covid sürecinde evlerinden çıkamadılar ve sağlık hizmetlerine ulaşımına ciddi problemler olabilir, bunların tetiklediği sorunlar da olabilir. O bakımdan, bu verilerin bir an önce açıklanması ve mümkünse fazladan ölüm oranlarının da açıklanmasının gerekli olduğunu düşünüyorum.

BAŞKAN EROL KAYA - Evet, teşekkür ediyoruz.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Bir iki tane daha kaldı Sayın Başkanım.

BAŞKAN EROL KAYA – Soru olarak alalım da yorumlarını aşağıda yapın.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Tamam, soru olarak soruyorum o zaman.

Daha önceki, bir önceki Kurum Başkanı “benim enflasyonum” diye bir uygulama yapılacağından bahsetmişti. Hakikaten önemli. Bunu Avrupa’da birçok kurum yapıyor, istatistik kurumu bunu yapıyor. Bu, ne zaman faaliyete girecek? Yani bu bence önemli çünkü herkesin enflasyonu birbirinden farklı. İşte, bugün, ülkemizdeki ortalama emekli maaşı işte 2.800-3.500 TL, o civarlarda geçiyor. Bu yaşayan insanların enflasyonunun bilinmesi bence önemli. Bu konuda bir çalışmanız var mı, yok mu onu sormak istiyorum.

Bir de bu sizin çalışmanıza girer mi girmez mi onu da bilmiyorum ama bu sosyal korunma ve sağlık giderleri gayrisafi yurt içi hasıladan bunu yayınlıyorsunuz, Avrupa da bunu yayınlıyor. Avrupa’yla kıyasladığımız zaman Avrupa Birliği ortalamasının sosyal korumaya ayırdığı pay yüzde 22, sağlıkta yüzde 8; Türkiye’de yüzde 13, sağlıkta da yüzde 3,9. Süreç içerisinde belli ki bizde de bu oranların artması söz konusu çünkü hızla yaşlanan bir nüfus var. Bununla ilgili projeksiyonunuz var mı? Önümüzdeki süreçlerde nerelere varabilir bu oranlar?

Bir de burada 65 yaş üstü kişilerin kendilerine bakamayacak olmaları durumunda yaşam tercihleriyle ilgili bir tablo paylaştınız, Türkiye Aile Yapısı Araştırması 2021. 2016 yılının verileriyle mukayese etme şansımız... Onu da belirtirseniz çünkü şunu öğrenebiliriz: İşte, yüzde 34’ü oğlunun yanında yaşamak istiyor, acaba beş yıl önce neydi; bu oranlarda bir değişiklik var mı? Ayrıyeten, huzurevleriyle ilgili bir tablo da vermişsiniz, bunlarda herhangi bir değişiklik var mı? Bunların bilinmesi de bizim için önemli. Yani şu anda huzurevleri çok fazla ihtiyaç değilmiş gibi gözüküyor ama o rakamlara bakarak önümüze bir projeksiyon yapabiliriz. O rakamları da verirseniz...

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN EROL KAYA – Teşekkürler Sayın Bakırlioğlu.

Sayın İslam...

NAZİM CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Birçok şey söylendi, onları elimine ediyorum kafamda. Şunu merak ettim: demin bir çalışma hakkında “Hekimler üzerinde yapıldı.” diye sordu Sayın Başkan, 2 bin hane halkı gibi bir...

TÜİK DEMOGRAFİ İSTATİSTİKLERİ DAİRE BAŞKANI ÖNDER DEĞİRMENCİ – 22 bin.

NAZİM CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – 22 bin hane halkı... Bu örneklemini neye göre tespit ediyorsunuz? Yani rastgele bir seçiş mi yoksa... İşin teknik kısmını biraz merak ettim birincisi.

Şunu yaptırdınız mı... Tekrar ediyorum: Bu, güzel bir sunum. Teşekkür ederiz hepinize. Benim esas mesleğim ortopedi, akademi olmasına rağmen araştırma eğitimi almış bir insanım yani istatistik eğitimi de almış, biyoistatistik eğitimi de almış bir insanım, o yüzden işin ehemmiyetini gerçekten sizler kadar anlamaya gayret ediyorum. Ama burada kayıtların doğruluk oranını neyle tespit ediyorsunuz? Yani, kendi kendinizin güvenilirliğini nasıl elde ediyorsunuz, nasıl bir yöntemle? İki: Kamuoyundaki

güvenilirliğinizi hiç ölçtürdünüz mü? Yani, bağımsız bir kuruluşa gidip “TÜİK’in verdiği sonuçlara ne kadar güveniyorsunuz?” şeklinde halk arasında veya genel popülasyon arasında bir araştırmanız oldu mu?

Tekrar ediyorum: Sunum için teşekkür ederim, çalışmalarınızda da başarılar diliyorum.

Sağ olun.

BAŞKAN EROL KAYA – Evet, teşekkür ediyorum.

Müzeyyen Hanım...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Teşekkür ediyorum kapsamlı çalışma ve sunumunuz için.

Tabii, ülkemiz hem ekonomik kriz hem de Covid-19 salgını sonrası en dezavantajlı grup olan yaşlı popülasyonunun maruz kaldığı sıkıntılarla karşı karşıya kaldı. Bu Covid-19 salgını nedeniyle Avrupa’da çok sayıda yaşlı vatandaş yaşamını kaybetti. Türkiye’deki oranlar nedir Covid-19 sonrası? Bir onu merak ettim. Bir de her 100 vatandaştan 9’u 65 yaş üzerinde. 2000 yılında 4 milyon iken 2018 yılında bu sayı 7,5 milyonu bulmuş ve yaşlılar içinde yoksulluk oranı yüzde 20’ye yakın şu anda. 2021’de 836.665 kişi yaşlılık maaşı alır duruma gelmiş. Dünya genelinde de yaşlı nüfus kayıtlarının yüksek olması bizi de yaşlanan toplumların yüzleştirdiği zorluklar konusunda daha bilinçli ve tedbirli olmaya itiyor doğal olarak. Bu konuda gerekli kurumsal tedbirlerin alınması için insan kaynakları yatırımlarının yapılması ve krize karşı bütçelerin ekonomik ihtiyat mekanizmalarının hazır tutulması gerekiyor elbette. Bu yaşlanma istatistiklerine baktığımızda -siz de ifade ettiniz- 2080 yılında her 4 kişiden 1’i yaşlı olacak ve ülkemiz hızla yaşlanıyor, 2023 yılında yaşlı oranının yüzde 10,2’ye yükselmesi beklenmekte yani gelecek yıl Türkiye çok yaşlı ülkeler sınıfına girmiş olacak burada. Yaşlıların yüzde 85’i yaşlılık aylığı ya da evde bakım yardımı almakta. Türkiye’de tek başına yaşayan her 2 vatandaştan 1’isi yaşlı kategorisinde.

Kadınların sayıca daha fazla olduğunu söylediniz, dolayısıyla kadınlar bu durumda daha dezavantajlı konumda ve daha çok desteğe ihtiyaç duydukları ortada. Yalnız yaşayan yaşlı yurttaşlarımızın yüzde 60’ından fazlası kadınsa sosyal güvencesi olmayan, aylık bağlanacak kişiler nasıl geçiniyor? Buna dair araştırmalarınız var mı? Genel olarak baktığımızda “Huzurevinde ne kadar kalabilir?” gibi, bu tarz çalışmalar yapılmış. Sosyal açıdan bu insanların o paralarla geçinmeleri, verilen yaşlılık aylıklarıyla... Örneğin, eşi ölmüş birisinin üçte 1 aylık aldığı -minimum 1.417 lira aldığı- yine 65 yaş üstü vatandaşlara verilen yaşlılık aylığının da 1 Ocak-30 Haziran 2022’de 1.084,55 kuruş olduğu ortadayken bunların bu paralarla geçinebilme durumlarına ilişkin çalışmalarınız var mı? Bunlara dair çalışmalarınız oldu mu diye merak ettim.

Yine, yaşlıların çalışmaya devam ettiği ve sektörlerle bakıldığında da ağır koşullarda ve güvencesiz olarak bunların çalıştıkları... Yani emeklilikten sonra yine çalışmak durumunda olduklarına dair çalışmalarınız var mı? Az önce de sormuştum yine, 850 binden fazla yaşlımızın çalışma yaşamında hâlâ var olduklarına ilişkin bilgilere eriştik. 2018 ve 2019 yıllarında 65 yaş üzeri ağır koşullarda çalışmak durumunda olduğu için 213 vatandaşımız iş cinayetine kurban gitmiş; böyle bir durumla karşı karşıyayız. Tabii, yaşlıların sağlık, geçim, barınma, yalnızlık gibi temel sorunlarına ilişkin hem kurumsal hem de fiziksel ve maddi desteklerinin yetersiz olduğu da ortadayken buna dair çalışmalarınız var mı?

Değerli vekilim de sordu ama ben yine sormak istiyorum. Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonunun mayıs ayı raporuna göre, Türkiye’de 4 kişilik bir ailenin aylık sınırı asgari ücreti geçerek 6.017 liraya ulaşmış, yoksulluk sınırıysa 19.602 liraya çıkmış. Bu gerçeklik ışığında,

yaşlılarımıza, eşi ölen, hiçbir geliri olmayan kadınlarımıza verilen aylık ücretler gerçekten acı gerçekleri ortaya koyuyor. Buna ilişkin, sağlığa erişim, gıdaya erişim, barınma, ısınma, geçinmeyle ilgili çalışmalarınız var mı? Bunları merak ediyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN EROL KAYA – Teşekkür ediyoruz.

Başka soru yok.

Sorulara cevapları alalım şimdi.

Buyurun.

TÜİK DEMOGRAFİ İSTATİSTİKLERİ DAİRE BAŞKANI ÖNDER DEĞİRMENCİ – Sayın Başkanım, sunumda da ifade ettiğim gibi, aslında, bizim Türkiye İstatistik Kurumunun görev ve sorumlulukları ilgili mevzuatta da sayılmış.

Sayın Komisyon üyelerinin, sayın vekillerin iletmış olduğu birçok veri, aslında Kurumumuzun görev alanına girmeyen konular. İşte, yaşlılarla ilgili, Sayın Şevkin’in bahsettiği, Engelli ve Yaşlı Hizmetleriyle görüşülebilir. Sonuçta, Türkiye İstatistik Kurumu, kanun gereği sayım, araştırma ve anket yapmakta ve sonuçlarını paylaşmaktadır. Bu sonuçlardan ilgili kurum ve kuruluşların politika üretmesi gerekmektedir. Birçok soruyu da bu kapsamda değerlendirmek gerektiğini düşünüyoruz.

Diğer sorular aslında çok teknik konular, hani burada bu kadar teknik konuya girmek zamanı kullanmak açısından ne kadar verimli olur, bilemiyorum ama genel anlamına bakıldığı zaman...

Gelir ve yaşam koşullarının araştırılmasından bahsedildi, Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması... Şu anda, biliyorsunuz, ülkemiz Avrupa Birliğine uyum sürecinde. Bu Avrupa Birliğine uyum sürecinde de 34 tane faslımız var, bu fasılların 1 tanesi istatistik faslı. Bu istatistik faslında birçok verinin EUROSTAT tarafından uyumluluğu denetleniyor, bununla ilgili her yıl raporlar yayınlanıyor. Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması da bu çalışmadan bir tanesi ve EUROSTAT’ın ve dünya literatüründeki -OECD olsun, Dünya Bankası olsun- diğer uluslararası kuruluşların belirlemiş olduğu metodolojiyle yüzde yüz uyumlu olan bir çalışma. Yani şunu demek istiyoruz: Burada yoksulluktan bahsedildi. Evet, yüzde 60, yüzde 50 ve yüzde 40 kriterlerine göre üç ayrı yoksulluk hesaplaması var. Bu kriterler Türkiye’nin yoksulluk kriteri değil, tüm dünyada karşılaştırma yapılabilmesi açısından istatistiki olarak yapılan bir çalışmadır, tüm dünyada da bu şekilde yapılıyor. Bir de dediğim gibi, birçok kuruluşa uyum sürecinde olduğumuz için onların belirlemiş olduğu metodolojiye de uymamız gerekir. Yoksulluğu da bu kapsamda değerlendirmek gerekir diye düşünüyorum.

Yine, sosyal koruma ve sağlık giderleriyle ilgili, evet, birtakım anketlerimiz var ama dediğim gibi, o da yine ilgili bakanlıkların bunlarla ilgili projeksiyon yapmasını gerektiren bir durum. Biz, sadece mevcut, yıllık olarak istatistiğini yayınlıyoruz ama bununla ilgili projeksiyon yapmak gibi bir yükümlülüğümüz de bulunmuyor.

Yine, aile yapısı beş yılda bir yapılan bir çalışma. Bu çalışmada biz alan uygulamasını yapıyoruz, aile yapısının soru içeriğini Aile Bakanlığı belirliyor. Dolayısıyla bazı sorularda 2015 yılı gibi farklı karşılaştırma olmayabiliyor. Biz sadece alan uygulamasını yapıp bunu raporlayıp sunmakla mükellefiz.

Yine, baktığımız zaman, işte iş cinayetleri olsun, sağlık, barınma olsun; onlar, ilgili kurum ve kuruluşların sorumluluğunda olan konular olduğu için bizim kurum olarak onlarla ilgili herhangi bir politikamız şu an için yok.

Sayın İmam Hüseyin Beyefendi bir soru sormuştu. Orada da yaşlı nüfusun neden Güneydoğu'da düşük, diğer illerde yüksek olduğunu sormuştu. Bu tamamen yaş grubuyla alakalı bir durum yani doğurganlığın yüksek olduğu Güneydoğu'da doğal olarak yaşlı nüfus düşük çünkü genç nüfus daha fazla ama doğurganlık oranının düşük olduğu yani çocuk sayısının az olduğu illerde ise yaşlı nüfus daha fazla oluyor; bunu bu şekilde açıklayabiliriz. Ki zaten bizim yayınlamış olduğumuz çocuk istatistiklerine göre çocuk nüfusun en fazla olduğu ya da doğurganlığın en fazla olduğu iller Güneydoğu illeri; işte Şanlıurfa, Şırnak gibi iller geliyor. Bu nüfusun, yaşlı nüfusun dağılımı da bu şekilde genelde doğurganlıkla ilişkilendirilebilir.

Yani dediğim gibi, genel anlamda sorular çok teknik, bir kısmı zaten bizim Kurumumuzu ilgilendirmiyor ama genel anlamda bunlara cevap vermeye çalışıyoruz.

Baktığımız zaman, bu fazladan ölümler Sayın Bakırlıoğlu'nun sorduğu bir soru. "Fazladan ölüm" zaten yeni bir kavram. Bu fazladan ölümler EUROSTAT üyesi ve EFTA üyesi ülkeler için daha yeni çıkarılmış ve tamamen gönüllülük usulüne dayanan bir uygulama yani onlar henüz tüm ülkelere tam gönderilmiş değil, bununla ilgili başladılar ama Türkiye için böyle bir zorunluluk olmadığı için bu fazladan ölümle ilgili şu an için bir çalışmamız açıkçası bulunmuyor. Onunla ilgili de EUROSTAT'a herhangi bir veri gönderimimiz de bulunmuyor.

Genel anlamda hemen hemen tüm sorulara cevap verdiğimi düşünüyorum ama yine de varsa...

Teşekkür ederim.

BAŞKAN EROL KAYA – Teşekkür ediyoruz.

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Sizi araştıran oldu mu diye sordum yani TÜİK'in konumunu?

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Sayın Başkan...

BAŞKAN EROL KAYA – Arkadaşlar, sekiz dakika sunum yaptın Bakırlıoğlu. Saat tuttuğumda yirmi dakika şey, ana konu...

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Sayın Başkan, ben o yüzden az konuştum.

BAŞKAN EROL KAYA – Şöyle yapalım mı? Biz burada TÜİK'i dinlerken -daha evvel de konuştum arkadaşlarla- şunu anladık: Bizim tekrar, bir daha TÜİK'i dinlememiz gerekiyor -biraz daha yol alalım- çünkü hakikaten verilere -yani konuşma ve incelemelere- ihtiyacımız var. Hem soruları bizim istediğimiz şekilde de biraz daha şekillendirerek, daha detay... Az evvel sayın vekilimiz de ifade ettiler; bu konuda hakikaten yaşlılarla ilgili çalışmalar çok yeni diyeceğim, çok işime gelmiyor ama yetersiz olduğunu ifade etmek mümkün yani bu konuda biraz daha hassasiyet gerekiyor. Biz sizi tekrar bir davet etmek istiyoruz inşallah, herhâlde bu, Meclis tatilinden sonraki süreçteki çalışmada. Biraz daha kapsamlı, biraz daha teknik ve size de biraz daha fazla süre vererek... Çünkü önemli yani konuşacağımız konularda aslında rakamları biraz daha görmemiz gerekiyor.

Ben tekrar teşekkür ediyorum.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Ben bir şey sorabilir miyim, çok az bir şey? Sormam gerekiyor da o yüzden.

BAŞKAN EROL KAYA - Sor bakalım, hemen, kısa, yorum yapmadan yalnız, soru.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Şimdi, evet şey doğru, işte yoksulluk oranıyla ilgili vermiş olduğunuz şey doğru fakat burada parametrelerden bir tanesi gelir dağılımındaki. Eşitsizlik, bu da bir parametre değil midir? Yani gelir dağılımı eşitsizliğinin çok olduğu bir ülkede sizin yapmış olduğunuz metodolojiyle çıkacak olan yoksulluk oranı bana göre doğru bir şey ifade etmez. Yani

düşünün şimdi, burada 10 kişiyiz, işte 9'unun aylık geliri 3.000 lira ile 5.000 lira arası, 1'inin 40.000 lira. Siz ne yapıyorsunuz? Bunları sıralıyorsunuz, diyorsunuz ki: Ortanca 6.000 lira çıktı, işte bunun yüzde 40'ı, yüzde 50'si, yüzde 60'ı, ona göre yoksulluk oranlarını belirliyorsunuz. Oysa bunların 9'unun hepsi gariban, fakir yani demek istediğimi anlatabildim mi? Yani bu verilmiş olan yoksulluk oranı gerçeği, Türkiye'nin gerçeğini yansıtmaktan uzak çünkü Türkiye 0.4 Gini katsayısına sahip bir ülke.

BAŞKAN EROL KAYA - Soruyu alsaydık iyi olacaktı.

Soru neydi?

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Yani bunun tespit edilmesi önemli mi, değil mi? Onu sordum. Yani sonunda mideye bir şey koyduk, önemli mi, değil midir?

BAŞKAN EROL KAYA - Teşekkür ediyorum Sayın Bakırlioğlu.

Çok teşekkür ediyoruz arkadaşlar.

Dünya Yaşlanma Konseyi Başkanımız ve heyetini alıyoruz.

Evet, sizi tanıyalım, bize önce kurumunuz hakkında bir bilgi verin, sonra da dinleyelim.

Buyurun.

3.- Dünya Yaşlanma Konseyi Başkanı Kemal Aydın'ın, Konsey olarak yaşlanma konusunda yaptıkları çalışmalar ve politika önerileri hakkında sunumu

DÜNYA YAŞLANMA KONSEYİ BAŞKANI KEMAL AYDIN - Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; öncelikle hepinizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Dünya Yaşlanma Konseyi, hem Türkiye'nin öncülüğünde hem de Avrupa'daki vatandaşlarımızın haklarını savunmak üzere, ayrıca dünyadaki yaşlıların haklarını da savunmak üzere Hollanda'da 97 yılında kurulmuş, dönemin Başbakanı Profesör Doktor Necmettin Erbakan'ın destekleriyle, önerileriyle, yine rahmetle anmak istediğim Profesör Doktor Nevzat Yalçıntaş, Profesör Doktor Sabahattin Zaim ve manevi önderlerden Ali Ulvi Kurucu gibi değerli büyüklerin önerileriyle bu yaşlanma konusunda Türkiye'nin ve İslam dünyasının dünyaya katabileceklerini araştırmak üzere bir düşünce kuruluşu, bir vakıf olarak Hollanda'da kuruldu. 2005 yılında rahmetle andığımız Devlet Bakanı Güldal Akşit Hanımefendi'nin himayesinde bir Dünya Yaşlanma Zirvesi'ni Türkiye'de gerçekleştirdik. Yaklaşık 1.200'e yakın delege dünyadan, 50 ülkeden katıldı ve bugünkü yapılan komisyonlar gibi sekiz gün boyunca yaklaşık 11 alanda komisyonlar toplantı yaptı ve yaşlanmanın 2050 vizyonunu o zaman biz gündeme getirmiştik. "2005 yılı için 2050 ne olacak? diye soruları sorduk, dünyadan gelen delegelerden cevap aldık. O delegeler demişlerdi ki: "Türkiye, yaşlanma konusunda dünyanın en iyi ülkelerinden ve öncü ülkelerinden biri olmalı." diye İstanbul Deklarasyonu yayınlandı. Bütün bilgiler dosyalarda sizlere ulaştırıldı yani 2005 İstanbul Deklarasyonu küresel yaşlanmada -bakın- daha kimsenin gündeminde yokken Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti, dönemin Başbakanı Sayın Cumhurbaşkanımız Başbakanken, Devlet Bakanı Güldal Akşit böyle bir konuyu gündeme taşıdı ve bize ev sahipliği yaptı.

Biz bugün konseyimizin değişik birimlerinde çalışan arkadaşlarımızla beraber sunumumuzu gerçekleştireceğiz. Evde Bakım Komisyonu'yla ilgili Selami Tarak Bey, Emekliler Komisyonu'yla ilgili Bayram Zorgül Bey ve diğer arkadaşlarımızla; Komisyon olarak onlar adına da ben konuşmuş olacağım.

Evet, bugün, tekrar yenilikçi yaşlılık politikaları artık 2050’de değil, 2075 Vizyonu Yaşlı Dostu Türkiye, Türkiye Yaşlanma Master Planı sunumu yapmak üzere bu fırsatı verdiği için Türkiye Büyük Millet Meclisi Yaşlıların Sorunlarını Araştırma Komisyonu Başkanımız Erol Bey’e ve Komisyon üyelerine, sizlere teşekkür ediyoruz. İnşallah bu Komisyon dünya yaşlılarının beklediği sorunlara gerek Türkiye’de gerek bölgede gerek dünyada gerekse Birleşmiş Milletlerde önemli katkılar sunacaktır.

İki gün önce İtalya’da Avrupa Bakanları yaşlanmayla ilgili toplantı yaptılar. Orada üç beş konuyu öne aldılar, artık Asya’da yaşlanma konusuyla ilgili Türkiye’nin önemine dikkat ettiler. Türkiye bu konuda dünyaya liderlik etmeli, zaten İstanbul Deklarasyonu var.

Yine, 2’nci slaytta, Birleşmiş Milletler 73’üncü Genel Kurulunda 25/9/2018’de dünya tarihinde bir ilke dikkat çekildi. Bizim hazırladığımız bir rapordu, Dünya Yaşlanma Konseyinin Raporu. Orada Sayın Cumhurbaşkanımız, gerçekten dünya tarihinde bir ilk olarak Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda hiçbir ülkenin Cumhurbaşkanının gündeme getirmediği bir konuyu Birleşmiş Milletler Genel Kuruluna taşıdı. Şöyle ki: Öncelikle gençlik konusunda dikkat çekti. İkinci olarak, Sayın Cumhurbaşkanımızın Birleşmiş Milletler Genel Kurulundaki sözlerini alıyorum: “2005 yılında ülkemizde düzenlenen Dünya Yaşlanma Zirvesi’nde 2019 yılı uluslararası yaşlılık yılı olarak belirlenmişti. Bu kapsamda Birleşmiş Milletler Uluslararası Yaşlılık Ajansı ülkemizde kuruluyor, dünya ve 3’üncü Dünya Yaşlılık Kurultayı da İstanbul’da yapılıyor. 10 Aralıkta İstanbul’da gerçekleşecek bu kurultaya sizleri davet ediyoruz.”

Değerli Başkan, değerli Komisyon üyeleri; 10 Aralık dediğimiz, 2022 10 Aralığı. Niçin? 1982 yılında Viyana’da Birleşmiş Milletler bir toplantı yaptı, 82 yılında.

BAŞKAN EROL KAYA - Yalnız Kemal Bey, süreniz 20 dakika, 20 dakikalık sürede... Benim adil olduğumu bilersiniz, kesinlikle 20 dakika dolunca bitmiş olacak.

DÜNYA YAŞLANMA KONSEYİ BAŞKANI KEMAL AYDIN - Sayın Başkan, dikkat edeceğim.

Orada, 2002 yılında İspanya’da bu konu dünya gündemine geldi Birleşmiş Milletler, 2022, cumhuriyetin 100’üncü yılında da Türkiye’de...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – 2023.

DÜNYA YAŞLANMA KONSEYİ BAŞKANI

KEMAL AYDIN - 2022’de son ay olarak, 2023 yılı da artık tamamen yaşlılara cumhuriyetin armağanı olmuş olacak; 2023, dünya yaşlılarına bir armağan. Bunun için, bugün burada bir bakım reformu yasasının bütün hazırlıkları tamamlandı.

Komisyonun başladığı gün bizim için tarihî bir gündü çünkü biz yirmi beş yıl bütün dünyayı dolaşarak Türkiye’nin bu konuda liderliğini anlattık. Niye? Bizim tarihimizde bin yıllık şifahanelerimiz vardı, bunu geliştirdik. Gevher Nesibe’den başlayan, Selçuklu-Osmanlı şifahanelerini dünyaya tanıttık. Yani bizde rehabilitasyon, yaşlılık konusunda yeni bir başlangıç değil. Fatıma El Fihri, İslam dünyasından ilk üniversiteyi kuran kadın, daha sonra Gevher Nesibe, Bezmiâlem Valide Sultan, Hafsa Sultan, Sivas Divriği’de Turan Melek Hatun; bütün bu hanımefendiler, Selçuklu-Osmanlı tarihinde sosyal devlet modelini geliştirmiş, vakıf modelini geliştirmiş bir medeniyete sahibiz, biz onların evlatlarıyız. Şimdi, dünya yaşlılarına da ancak bu medeniyetin evlatları sahip çıkar. Bu nedenle de bakım reformu yasasının bir an önce bu Komisyondan çıkmasını dünya da arzu ediyor çünkü dünyaya örnek bir ülke olacağız, tarihte de öyleydik.

Ulusal yaşlanma ve bakım kurumunun kurulması, bakım sigortası ve fonu... Sayın Başkan, değerli üyeler; bu konuda Almanya 1950’lerde bakım sigortasına başladı, geçişle 60’larda, 70’lerde... Biz, biraz geç kaldık. 2005 yılındaki Dünya Yaşlanma Zirvesi’nin en önemli konusu bakım sigortası, bakım reformu girişimiydi ve orada, rahmetli Güldal Hanım “Kemal Bey, ilk iş bu konuyu Türkiye

gündemine taşıyoruz...” Bir çalışma grubu oluşmuştu sosyal güvenlikte. Şöyle ki: Eğer, bir bakım fonuna -sigorta falan değil- her çalışandan 10 lira kesildiği zaman; 30 milyon çalışan var, 10 lirayla 300 milyon bir fon oluşacak. Bununla biz kimsesizlerin kimsesi olabileceğiz, Anadolu’nun, Van’ın yaylalarında, mezralarında olan yaşlıların sesi olacağız, Karadeniz’in mezralarında, yaylarındaki yaşlıların, kimsesizlerin sesi olacağız, aynı zamanda büyük şehirlerde, evlerinde yalnız olanların sesi olacağız. Çok basit bir kararla, bakım fonu dediğimiz 10 lira... Bunu Avrupa elli sene önce başlattı ve o fondan bakıyor. Yoksa başka... Ödemişler; ödemelerinden dolayı bakım kanunlarını çıkardılar, bakım yasalarını genişlettiler. Çünkü bunu çıkardığımız zaman bizim de 300 milyonluk bir fonumuz oluşacak ki özel vakıflar, dernekler, herkes bakım işine girebilecek.

Yerinde yaşlanma programı ve ekokentler... Şu anda 3,5 milyonun üzerinde emeklilikte yaşa takılanlar var. Şu an 12-13 milyona yakın emeklilerimiz var. TÜİK bu rakamları verdiği için ben fazla üzerinde durmayacağım ama 50 yaş üstü 23 milyon insanımız var. Biz bu insanları ekokentler kurarak tekrar üretime yönlendirirsek... Rahmetli Türkeş’in tarım-kent, rahmetli Ecevit’in köy-kent falan, rahmetli Erbakan’ın da bu konuda çalışmaları var. Tekrar Anadolu’ya dönmek... Emeklinin İstanbul’da, metropollerde işi yok, üretmiyor, bekliyor; hastalıklarını bekliyorlar ve hastaneler tıklım tıklım onlarla dolu. Eğer çalışırlarsa... Aktif yaşlanma programları, ekokentlerde çalışacaklar. Bu nedenle 2022-2030 Bakım Reformu Girişimi... Şu anda önünüzde var ama istediğiniz zaman bu raporların daha detaylılarını da sizlere sunmuş olacağız. Konseyin AR-GE kısmı 7/24 bu Komisyonun da hizmetindedir.

Her yaş için Türkiye... Artık, malumunuz, 23 Nisan çocuklar için cumhuriyetin dünyaya armağanı, 19 Mayıs da gençler için. Dün tarihi bir gündü Sayın Başkanım; 21 Haziran, İbni Sina’nın ölüm günüydü. Ben, aynı zamanda İbni Sina Enstitüsünün Başkanımı ve biz İbni Sina Enstitüsüyle beraberiz; iki kurum. Ve dünyada sağlıklı yaşlanma günü ilan edildi, biz bu hafta sonu, 27’sinde, bunu basına açıklayacağız. Niçin? 21 Haziran dünyanın en uzun günü. Aynı zamanda, dünya yaşlılarının sağlıklı yaşlanmasına dikkat çekmek, nesiller arası dayanışma, demokrasi ve insan hakları temasıyla bir yıl boyunca çalışmalar yapılmış olacak.

Evet, Türkiye yaşlanma master planından bahsedeceğim. Burada birinci hedef, her yaşama uygun, her yaş için konut planlarımızın olması; yaşlılar, engelliler, bunamış insanlar, iklim ve felakete göre bazı göçler olacak bundan sonra, onlara hazırlık için konut. Hedefimiz, iyi yaşlanmak için milyonlarca yeni konut seçeneği. TOKİ’yle bu konuda görüşmeler devam ediyor. Sadece Avrupa’da 1 milyon emeklimiz var değerli hazırun. Göçün 60’ncı yılındayız, 30 yaşında Almanya’ya gönderdik, 1 milyona yaklaştı. Bir buçuk aydır Almanya’daydım, çalışmalar yaptık. Onlar Türkiye’ye dönmek istiyorlar “Paramız var.” diyorlar. Avrupalı sigortalar da bu konuda “Siz, Türkiye olarak altyapıyı yapın, bakım yasaları çıksın, reformunuzu yapın. Bu yaşlıları, sigortadan buraya da paralarını ödeyerek...” Yeni bir hareketlilik de olacak çünkü Almanya’nın kendi 30 milyon yaşlısıyla başı deritte, “Bunların dini farklı, helal gıda sorunları var, yeme-içme sorunları farklı. Ben bunların hakkında gelemiyorum. O zaman beraber nasıl çözüm üreteceğiz?” diyor.

İkinci hedef, sağlık yeniden düşünülmeli. Elbette, halk sağlığına, koruyucu sağlığa çok daha önem vermemiz lazım. Hastanelerin yanında sanatoryumlar, kür merkezleri... Bizim amacımız sağlıklı bir nesil, sağlıklı bir toplum yetişmesi. Hastalık zaten kültürümüzde yok bizim. Bizim geleneğimizde tıbbinebevi dediğimiz ve hıfzıssıhha dediğimiz gelenek tamamen koruyucu gelenektir. Bu konuda fon oluşturmak, sağlık fonu, bakım fonlarıyla... Bunu, her şeyi devlete yükleyerek çözemeyiz. Artık yerel, yerinde ve sivil toplumun, vakıfların çok önde rol aldığı yeni modeller geliştirmek zorundayız ki toplumun yaşam kalitesini artıralım, kaliteli bir yaşam sunabilelim.

Sayın Başkan, bu arada, güzel bir söz vardı. Yani, amacımız yaşanan yıllara yıllar katmak değil, yaşanan yıllara hayat katmak. Bizim amacımız yaşamı uzatmak değil, bu belirlidir ama yaşanan yıllara hayat katacak felsefemiz var.

Yaşlanırken hayat memnuniyetini artırmaya devam etmek... “İyi ki ben Türkiye’de doğdum, iyi ki ben bu ülkede yaşıyorum.” dedirtmemiz gerekiyor her yaş grubuna; ayrımcı olmadan, çocuğuna, gencine, yaşlısına... Evet, gerçekten, çok şanslıyız. Ülkede son yirmi yılda bizim gayretlerimizle geriatri, gerontoloji alanında binlerce, on binlerce eleman yetişti. Şu an Avrupa’daki en büyük sorun, genç nüfus yok, bitmiş. Bizim genç nüfusumuz var, bu büyük bir şans ama bu genç nüfusu nitelikli genç nüfus... Nitelikli insan kaynağını oluşturduğumuz zaman, 1 milyon yüksek kaliteli bakım işiyle biz Avrupa’nın yaşlılarına da bakabileceğiz ve ekonomik olarak gücümüzü 2 katına, 3 katına çıkartabileceğiz. Bu yaşlı bakım turizmi hedefleri, cumhuriyetin 2023 sağlık turizmi hedeflerinde de var; 10 milyar dolara ulaşmak ve bakım kapasitesini artırmak, kaplıcalarımız, yaylalarımız, -farklı bakım çeşitleriyle tabii- evde bakım, gündüz bakımı... Zaten tatile gelen 30 milyona yakın kişi var. Şu an Antalya’da 50 bine yakın Alman yaşıyor Türkiye’yi sevdiği için; İngiltere’den gelen yaşlılar Türkiye’yi sevdiği için kalmışlar.

Yaşlanmayı karşılamak... Değerli Komisyon üyemiz şunu söylemişti az önce: “2075 verileri nedir? 2050 ve 2075...” Gerçekten çok önemli. 2075’lerde Türkiye’de artık dünyada olduğu gibi çok fazla yaşlanmış... Eğer bugünden sosyal güvenlik sistemlerini kurmazsak, bugünden harekete geçmezsek çok büyük sıkıntılar da bizi bekliyor. Şu an bile Ege ve batı bölgesinde -doğuda değil- normal nüfus oranı, dengeleme oranı 1,7’ye düşmüş; Romanya’dan, İtalya’dan sonra falan 3’üncü ülkeyiz çocuk nüfusu açısından. Artık, Sayın Cumhurbaşkanımızın 3 çocuk politikası bile yetmiyor; 5 çocuk... Çünkü batıda çocuk oranı tamamen azaldı; 2,2 iken şu an 1,7 yani gelecekte yaşlılara bakacak, sigortaya para ödeyecek gencimiz olmayacak. Onun için bu verilerle, istatistiklerle çalışmalarımızı hızlandırmamız gerekiyor.

Öz kaynak kapasitemizi fonlarla, dayanışma sistemlerimizle, ekonomik kalkınma modellerimizle geliştirmeliyiz. Burada az önce dedim, prim destekli bakım sigortası... Bunun Güney Kore, Japonya, Almanya örneklerini, yasalarını inceledik, Türkçe tercüme yaptık. Sayın Başkanım, uygun gördüğünüzde o yasaları da bir sonraki hafta, önümüzdeki hafta size ulaştıracamız. Dünyadaki bakım sigortası yasaları... En iyi uygulayan ülke Almanya; Japonya ve Güney Kore de onları örnek aldılar.

Evet, biz, şu an, 1 Ekim Dünya Yaşlılar Günü’ne denk gelecek şekilde yüz günlük acil eylem planı hazırladık. Biz, 1 Ekim Dünya Yaşlılar Günü’nde, inşallah, Komisyonumuzun raporuyla beraber aslında Komisyona 2’nci bir rapor, sivil toplum raporunu hazırlayarak teslim edeceğiz. İl il dolaşacağız, her ilin verilerini alacağız ve her ilin yaşlılarının önerilerini Komisyona sunmuş olacağız Konsey olarak. Evet, bölge yaşlanma master planlarıyla 7 bölgede çalıştaylarımızı hızlıca yapıp -gönüllülerimiz var, gece gündüz onlarla beraber- bu verileri Komisyona bildireceğiz.

Evet, politika önerilerimiz de; “ulusal yaşlılık enstitüsü...” Şu an, ben Sağlık Bilimleri Üniversitesinde rektör danışmanıyım, Profesör Doktor Cevdet Erdöl Hocam, kamudaki görevim, orada yaşlılık enstitüsü kurulmasıyla ilgili çalışmalar devam ediyor. Sağlık Bilimleri Üniversitesi Türkiye’nin en sayılı üniversitelerinden. “Ulusal gerontoloji ve geriatri merkezi, bölge yaşlılık kurumu, bakım yasasıyla beraber yaşlı hakları kanununun da çıkması, yaşlılık fonu...” Fon şart; bütün bunlar bir fonla.. Dünya ülkelerinde fonlar oluşuyor, bu fonlarla sivil toplumlar güçlendiği zaman Hükümet de muhalefet de devletimiz de bu yaşlı konusunu ortak akılla, hep beraber... Yaşlılığın siyaseti olmaz. Biz de dedik, yaşlılık hepimizin kapısını bir gün çalacak, onun için el ele vermemiz gerekiyor. “Yaşlı bakım hizmetleri finansmanı, bakım sigortası ve fonu...” Sayın Başkan, Avrupa’dan yeni geldim, herkesin istediği bu fonla

herkesin yüzü gülecek. Şu an bazıları, engelli bir çocuğu varsa “Ya Rabb’i, benim canımı çocuğumdan sonra al.” diyor, gençler veya bakım verenler “Annemden, babamdan sonra al; kim bakacak ölürsem?” diyor. Ama bir sigorta, olayı çözecek. Biz bunu niçin geciktiriyoruz; her şey çözülecek bir 10 lirayla. İnaniyorum, muhalefet de herkes de diyecek ki “Evet, biz buna karşı gelmeyeceğiz.” Bu, bir an önce Türkiye’nin dünyaya örnek olması gereken bir kanun. Çünkü Türkiye’den sonra hiçbir şey yok İslam dünyasında, Asya’da falan. Onlar da bizi örnek almak istiyorlar, Batı’nın modelleri onlara uymuyor. “Bakım sigortası ve fonu bütünleşik eylem planı, bütünleşik hizmet sunumu...”

Evet, Özürlüler Kanunu çıkmıştı 2005’te, biz geldiğimiz zaman. O zaman yine Sayın Güldal Hanım’a danışmanlık yapıyordum. Biz büyük Yaşlılık Araştırma Projesi’ni gerçekleştirmek üzere hazırlıklarımızı yaptık; “big data” 1 milyon yaşlıyı on yıl boyunca taramamız gerekiyor ve bu şekilde Karadeniz’deki yaşlı, Akdeniz’deki yaşlı, metropoldeki yaşlı, kimsesiz yaşlılar, bu büyük datayla... 210’a yaklaştı üniversite sayımız, bunlarla iş birliği içerisinde Türkiye’nin “big data” sı, on yıl boyunca insanların bedensel, sosyal, ruhsal, kültürel sağlıklarını araştırmak üzere bu projeyi başlatmanın sevincini, gururunu... Ve Komisyonla da birlikte buradan gelecek veriler de... İleride bu Komisyonunun da inşallah Türkiye Büyük Millet Meclisinde bir daimî sekreteryaya dönmesini canıgönülden arzu ediyoruz.

Evet, 81 il, 922 ilçe, bölgeler -hızlı geçeceğim- yaşlanma master planı on yıl içerisinde... Kalkınma ajanslarımız var, zaten ajanslar da bunu çok hızlı bir şekilde... Kiminle, neyle, nasıl çalışacağını bilerseniz Türkiye’de çok hızlı veriye ulaşabileceksiniz. Yani son yirmi yılda Sağlıkta Dönüşüm Programı, sosyal güvenlik reformlarıyla çok güzel değişiklikler oldu. Bu güzellikleri dünyaya aktarmamız gerekiyor. Güzellikleri tanıttığımız zaman dünyada bizi model almak istiyorlar. Ki Dünya Sağlık Örgütü gerçekten sağlıkta dönüşümle ilgili “Siz gerçekten çok güzel bir reform, dönüşüm yaptınız; bunu dünya ülkelerine de biz tanıtıyoruz.” diyor, Dünya Sağlık Örgütündeki yıllık “assemble”lerde. Yani güzellikleri biz de tanıtmaya çalışacağız, elbette eksiklikleri de raporlandıracağız.

“Yaşlı artış oranının düşürülmesi, yaşlanma riskinin yönetimi, yaşlılık sürecinin yönetimi, yaşlılığın fırsata dönüştürülmesi...” Politika önerisi olarak bütün bunların detaylarını biz size, Komisyona mail olarak da göndermiştik.

Mesela, bakın, ileride denge için çocuk doğum oranına 1,7 dedik. Mesela, nüfus artışını teşvik politikalarının uygulanması, evliliğin teşviki, doğumun teşviki, çocuk yardımları, çalışan kadınların, erkeklerin çocuk bakımı konusunda desteklenmesi, sağlıklı yaşlanma ve yaşam politikaları... Çok hızlı geçeceğim, politika önerisi, nitelikli eğitim ve hayat boyu öğrenme politikaları... Yani artık emekli oldu, işinden emekli oldu ama hayattan emekli olmadı. Aktif yaşam kentleri, aktif emeklilik programlarıyla, tecrübe aktarım merkezleri kurarak emeklilere hayatın her safhasında görevler vermeliyiz. Özellikle, Türkiye Parlamenterler Birliğine birkaç defa sunum yapmıştık. 4.500 parlamenter var yani bunların hangisinin, kaçının vakıfları var? Rahmetle anıyorum, rahmetli Hasan Celal Güzel’le çok çalıştık, Yeni Türkiye Stratejik Araştırma Merkezi... Bir de İmren Aykut Hanımefendi’nin ÇESAV’ı var. Sayın Bakanlarımızdan da biz Türkiye’nin eksiklikleri konusunda enstitülerde görev almalarını arzu ediyoruz. Daha yeni Almanya’da 400’e yakın enstitüyü emekli milletvekilleri kurmuşlar. Almanya’nın politikalarını bu enstitüler belirliyor. Biz de ise bir Yunus Emre Enstitüsü... Ne Mimar Sinan’ın enstitüsü var... İbni Sina Enstitüsünü de ben vakıf olarak kurdum. Çok fazla bir enstitümüz yok, bunlar... Her şeyi devletten beklemeyiz. Avrupa’da tamamen düşünce kuruluşları, sivil toplum örgütleri bu kalkınma planlarını hazırlıyorlar.

Evet, politika önerileri, yirmi beş yıllık deneyimin ürünleri. Bu nedenle kitaplarda, sunumlarda var. Ben bunlarla fazla vakit geçirmek de istemiyorum ama şurada... Amerika'da görmüştüm; Amerika bu ara dünyadaki en iyi uygulamaları... Son yirmi beş yıldır hem konferanslar vererek hem de görerek ülkemize aktardık. Sun City, Arizona'da 40 bin emeklinin kaldığı bir emekli kasabası, yatay... Ve Sayın Başkan, Amerika'da, oraya gittiğimde bir Türk'le karşılaştım, 95 yaşında, İstanbul'dan göç eden Yahudi vatandaşlarındandı, Türkçesi mükemmeldi. 105 kulüpleri varmış. "Sabah, biz, emekliler kulüplere gidiyoruz, kahvaltımızı kulüpte yapıyoruz." dedi, taş işleme kulübündeymiş o "Akşama kadar çalışıyoruz, akşam ürettiklerimizle yıl sonunda bir kermes yapıyoruz, buranın yüzme havuzunu, buranın sağlık kliniğini..." Yani bir dayanışma köyü; bir darülaceze, darülrha, darüşşifa gibi geleneklerimizi... "Biz bu yapılanmada Türkiye'den çok örnek aldık." dediler. Bu şekilde emekliler kasabası kurmuşlar 40 bin kişilik. Aktif emeklilik programları...

Tabii, yaşlılık sadece bir... Yaşlılık çok disiplinli, çok paydaşlı bir alan; sağlık, sosyal güvenlik, eğitim, çevre, din, maneviyat, kültür, turizm... Bu nedenle, burada Diyanet İşleri Başkanlığının... Bugün, yaşlıların en büyük sorunuyla camilerde karşılaşılmaktadır çünkü camiler yaşlılara uygun değil. Engelli ve yaşlı dostu cami... Cami, sadece ibadet için değil, bunların yalnızlıklarıyla o mahallede dinî bir... Camiye gidemiyor ama cuma günkü hutbeyi dinlemek istiyor. O zaman dijitalleşmeyi de gelişmeleri de kullanmamız lazım. Amaç, halkın memnuniyeti, bu insanların "Ben iyi ki bu ülkede yaşlandım." demeleri gerekiyor. Vakıflar Genel Müdürlüğü dinlenilmeli, vakıfların bu konuda sorumlulukları var. Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları... Şu an Avrupa'da 50 yaş üstü 1,5 milyon vatandaşımız var; 5,5 milyondan 50 yaş üstü 1,5 milyon... Bunların sorunlarını da gündeme getirmemiz gerekiyor. Bir çalışma raporu hazırlıyoruz, onu da sizlere sunacağız.

Sigortayla ilgili nasıl olacak, kalkınma planında neler vardı... Ben bir sene önce Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunda Başkan danışmanıydım. Buradan Süleyman Arslan Bey ve Yılmaz Bölükbaşı... Biz, TİHEK olarak, orada bir yıl içinde 3 sempozyum, konferans yaptık arkadaşlar ve bugünün altyapısı orada oldu. Kitaplar, yayınlar, Yaşlı Hakları Konferansı -300 kişiyle The Green Park Hotelde-, Yaşlı Hakları Forumu -Kocatepe konferans salonunda-; bunlar TİHEK'in yayınlarında vardır ve bunları kitap olarak da dağıttık. Oralarda kanun yok ve Birleşmiş Milletlerde uluslararası bir sözleşme yok.

Sayın Başkanım, Türkiye'de bu Komisyon diploması açısından, bir de dünya parlamentolarına örnek olması açısından çok zamanlı ve yerinde kurulan bir komisyondur. Bu nedenle, 1 Ekim Dünya Yaşlılar Günü'nde, gerek Komisyona gerekse ülkemize yaşlı dostu ülke, yaşlı dostu Parlamento beratını hazırladık; her şey hazır, 1 Ekim Dünya Yaşlılar Günü'nde takdim edeceğiz.

Saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN EROL KAYA – Çok teşekkür ediyorum da 1 Ekim Dünya Yaşlılar Günü deyip durmayın, lütfen istihdam ediyorum çünkü 1 Ekim benim doğum günüm, başka bir hatırlatma yapıyor.

Teşekkür ediyoruz Kemal Aydın Bey. Başka arkadaşlarımız konuşacaklar mı?

DÜNYA YAŞLANMA KONSEYİ BAŞKANI KEMAL AYDIN – Genellikle ben onlar adına da...

BAŞKAN EROL KAYA – Sorulara geçtik.

Müzeyyen Hanım, buyurun.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Öncelikle, çok teşekkür ediyorum.

Gerçekten gerontoloji biraz, insanların böyle çok ilgi duymadığı ve hani uzak kaldığı bir konu. Sizin böyle büyük bir aşkla, büyük bir şevkle bu konuya sahip çıkması olmanız ve gerçekten çok ciddi öneriler sunmuş olmanız Komisyonumuz açısından da bir şans. Tekrar kutluyorum, gerçekten çok

değerli bir şey, çalışmalarınızı çok önemsedim ve çok ciddi de önerileriniz var; büyük çoğunluğuna katılıyorum. Yani hem ekibinizi hem sizi kutluyorum; son derece değerli buldum çalışmalarınızı. Ben tabii, bakım reformu yasasının çıkması, ulusal yaşlanma ve bakım kurumu, bakım sigortası ve fonu, yerinde yaşlanma, ekokent, yaşlı turizmi, buna dair yatay kentlerin oluşturulması, insanların huzurevinde çok kısa sürede ölmek veya işte, evinden uzakta kendini yalnız hissettiği bir atmosferde yaşlanmak yerine elbette ki bu tarz oluşumlar içerisinde üreterek yaşlılığını geçirmesinin çok önemli ve değerli olduğunu biliyorum ve gerçekten de kutluyorum tekrar.

Tabii, katılmadığım bir iki yeri var, bunu da burada ifade etmek isterim. Diyorsunuz ki: “Yaşlı artış oranının düşürülmesi için çocuk doğum oranının artması ve genç nüfusun çoğaltılması...” Hani, belki iyi niyetli ama işte, 3 çocuktan 5 çocuğa... Yani ülkemizde zaten bir nüfus artış yoğunluğu var, bir.

İkincisi, 2 ya da 3 çocuğa henüz bakamayan bir ülkeyiz. Ne yazık ki gençlerin yüzde 90'ının -sahada sürekli çalışan bir milletvekili olarak söylüyorum- gençlerin büyük çoğunluğunun geleceğini yurt dışında aradığı... İşte, 81 ilde üniversite var. Ne kadar nitelikli eğitim alabiliyorlar, mezun olan öğrencilerimizin yüzde kaçısı iş olanağı bulabiliyor? İşte, işsizliğin yüzde 16-17'lerde -yani TÜİK'in verilerine bakıldığında öyle ama- daha da yüksek olduğunu sahada gördüğümüz bir ortamda, hani, çocuk sayısının artması sadece bu seyrelmeyi sağlamak anlamında ne kadar sağlıklı bir yaklaşım olur; doğrusu bunu bir söylemek isterim.

İkincisi, tabii ki yerel ve yerinde çözüm önerilerinde, yerel yönetimlerle, devletin ve sivil toplum kuruluşlarının eş güdüm içerisinde çalışmasının önemi çok fazla, burada da size katılıyorum. Şunu sormak istiyorum: Kalkınma ajanslarının yaşlılarla ilgili ne tür projeleri var? Yani yurt dışından bir fon ayrılabilir mi buna? Ben bilmediğim için bunu öğrenmek adına soruyorum.

Tekrar teşekkür ediyorum.

BAŞKAN EROL KAYA – Çok teşekkür ediyorum.

Başka soru yok mu arkadaşlar?

İMAM HÜSEYİN FİLİZ (Gaziantep) – Başkanım, bir cümle söyleyip ayrılabilir miyim?

BAŞKAN EROL KAYA – Estağfurullah, buyurun.

İMAM HÜSEYİN FİLİZ (Gaziantep) – Çok güzel, gerçekten heyecan verici bir sunumdu. Özellikle bu “Sun City” konusu, yatay şehir konusu çok önemli yani üzerinde durulması gereken öneriler var ama bizim de çalışmamız lazım bu konuyu.

Çok teşekkür ederim. Benim ayrılmam gerekiyor.

Hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN EROL KAYA – Hüseyin Hocam, çok teşekkür ediyorum.

KEMAL PEKÖZ (Adana) – Başkanım, benim de görüşmem var, çağırıyor arkadaşlar, ben de ayrılmak zorundayım.

BAŞKAN EROL KAYA – Estağfurullah.

Sorunuz var mıydı Kemal Bey?

KEMAL PEKÖZ (Adana) – Öncelikle teşekkür ederim, iyi bir sunum oldu, bilgilendik doğrusu. Birkaç şey var ama zaman olmadığı için sadece bir tanesini soracağım. Yaşlılar için ibadethanelerden söz ettiniz ya, sadece camiyi düşünmeyin, diğerlerini de düşünün.

Teşekkür ederim.

DÜNYA YAŞLANMA KONSEYİ BAŞKANI KEMAL AYDIN – Kesinlikle, tüm ibadethaneler, kilise vesaire de...

BAŞKAN EROL KAYA – Çok teşekkür ediyorum.

Cihangir Bey, buyurun.

NAZİR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Teşekkür ederim bu güzel sunum için.

Sayın Başkanım, değerli arkadaşlar; herkesten 10 lira kesilerek veya belli bir meblağ kesilerek bir fon oluşturulması... Bu ülkede fon fobi vardır arkadaşlar çünkü kurulan bütün fonlar amacı dışında kullanılmıştır. Bunun çok ciddi tartışılması ve çok daha sağlam bir yöntemle oturtulması gerekir. Tabii, bu da olacak bir iş değil. Niye? Fon varlıklarının hepsi başka amaçlarla kullanıldı; Türkiye'nin gerçeği bu.

İki, yaşlılık konutlarının özellikleri... Belki daha detaylı bilgi elde edebiliriz ama bununla belki hem geriye göçü hem aile içinde yaşlının kalmasını özendirebilecek birtakım avantajlı konutların yapımı, aynı zamanda tıbbi bakıma da yani bir odasının tıbbi bakıma da elverişli... Sadece bunu şu anda zihnime geldiği için söylüyorum.

Şimdi, dışarıdan yaşlılık hizmetlerine bir hazırlık var, anlayabildiğim kadarıyla. Şöyle bir tablo beni üzer ve korkutur: Yani yabancıya karşı bir negatif duygulanım olarak almayın bunu, yaşlı her yerde yaşlıdır ama son derece konforlu bir turist yaşlının yanında, gerçekten ihmal edilmiş bir yerli yaşlı tablosu ortaya çıkarsa bu bana da koyar, bütün yaşlılara da koyar; bunun dengesini gerçekten iyi hazırlamak lazım. Geçen gün -Kızılayı zannedersem, oranın yaklaşımını da bir şekilde eleştirmiştik- VIP huzurevleri... Yani tamam, hepsini VIP yapıyorsanız hepsini yapın ama öbür türlü -bunu Selçuklu'ya, Osmanlı'ya gönderme yaptık- evet, kabul ediyorum fakat orada bir eşitlik anlayışı, hatta kültürler arası, topluluklar arası bir eşitlik anlayışı ve hatta onların son derece özgün örgütlenebilmesini sağlayan bir anlayış mevcuttu.

Büyük datada -az önce giden arkadaşım söyledi ama ben oradan devam etmek istiyorum- belki bu konuyu "ibadet" denilince sadece camiyle eşitleyenler var. Ben ibadetimi camide veya evde yapan bir arkadaşınızm ama bu ülkede yaşayan Aleviler var. Nasıl bir formül düşünüyorsunuz? Müslüman olmayan veya başka dinlerden olan insanlar var, bunları nasıl çözeceğiz? Yani tamam, Sünni gelenekte bir mescit sorunu çözüyor ama her tarafta cemevi, cemevinin özellikleri dolayısıyla da açmak mümkün değil; belki transport veya belli bölgelerin belli günlerde, en azından kendi günlerinde toplanması gibi yani onların isteğine yönelik çözümlerle buna... İşte, Selçuklu'nun özelliği buydu, Osmanlı'da da bunu görürsünüz; hepsinin kendi kültürü içerisinde ve kendi tatminini yani kendi mutluluğunu ve hayattan tatminini sağlayacak birtakım sivil çözümler ön plandaydı. Kürt yaşlılarla nasıl iletişim kuracaksınız? Yani Türkçe bilme oranı son derece düşük bir popülasyon var; Boşnak olsun, Arnavut olsun -herhangi bir şeyim yok- Alman olsun veya İngiliz olsun, bundan da... Evet, İngilizce ve Almanca konusu daha kolay çözülüyor ama bu ülkede... Ben Amerika'da mesleğini icra etmiş bir arkadaşınızm yani ortopedi benim uzmanlık alanım, ilanlarda hep şunu gördüm: Hispanik bölgelerde, Meksikalı bölgelerde yani İspanyolcanın konuşulduğu bölgelerde işe girdiğinizde, bakıyorsunuz, eğer İspanyolca biliyorsanız artı bin, 2 bin dolar veriyorlar ayda yani İspanyolca bilen cezalandırılmıyor sistem içinde; bu, mesleğinizi kolaylaştırıcı bir fikirim olduğu için ödüllendiren bir sistem var. Tedirginliğinizi anlıyorum ama bunların açıkça telif edilmesi ve gerçekten nasıl formüle edildiğinin gösterilmesi gerekir diye düşünüyorum.

Hepinize saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN EROL KAYA – Teşekkür ediyoruz.

Yalnız bir düzeltme yapalım arkadaşlar: Biz sivil toplum örgütünü dinliyoruz, sanki devlete konuşur gibi konuşuyorsunuz, merak ettim yani.

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Yok, öneri olduğu için ilgilendirir beni, bir çözüm iddiası olur.

BAŞKAN EROL KAYA – Anladım, tabii.

Sayın Bakırlioğlu, iki dakika otuz beş saniyelik süreniz başladı.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Şimdi, öncelikle sunumunuz için teşekkür ederiz. Heyecanlı bir sunum izledik, dinledik ancak şöyle bir şey var: Ben de yani mesela Almanya'daki gözleminiz... İşte, Almanya artık kendi yaşlı nüfusuyla baş edemiyor, orada da -altmış yıldan beri giden- Türkiye'den bir göç var. Orada artık yaşlanmış olan yani Almanya'da çalışmış, Alman ekonomisine katkı vermiş ama artık yaşlanmış ve Almanya'ya artık yük gözüyle görülen yurttaşlarımızı... İşte, Almanya'nın sanki Türkiye'ye "Ağabey, bunları benim başımdan alın, siz bunlara bakın. İşte, aramızdaki sosyal sigorta sistemini düzeltelim, siz bunlara bakın." anlayışını ben hissettim, yanlış hissetmiş olabilirim, umarım yanlış hissetmişimdir.

Bir de şöyle bir şey var: Bakın, şimdi İstanbul'a gidin, İstanbul'da otellerin büyük bir çoğunluğunda şu anda başı sargılı veya burnu sargılı insanlarla karşılaşılıyorsunuz. Sosyal medyada da bu insanlar mesela şunu yapıyorlar: İşte, İngiltere'de, Avrupa'da, Amerika'da sağlık hizmetleri pahalı, ameliyatlar pahalı; bu insanlar Türkiye'ye geliyorlar, estetik ameliyatlarını yaptırıyorlar, saç ektiriyorlar, tatil yapıyorlar yani hem ucuza tatil yapıyorlar hem de sağlık hizmetlerinden faydalanıyorlar. Sağlık turizmi çok geliyor, daha da gelişecek gibi gözüküyor ama şöyle de bir gerçekliğimiz var bizim: Yani bir yanda böyle bir olay var ama öbür tarafta da benim yurttaşım işte, bir uzmandan randevu almak için haftalarca bekliyor. Şimdi, bu bir çelişkidir yani Türkiye'deki yaşlılardan bakalım; şimdi ülkelerdeki yaşlıların durumunu kıyaslamak, ortaya koymak için bazı endeksler ortaya çıkartılmış, siz de bunları biliyorsunuz, benim gördüğüm kadarıyla iki tane endeks var. Bir tanesi aktif yaşlanmayla alakalı, Avrupa Birliği ülkeleri kendi arasında bir endeks geliştirmiş çeşitli kriterlere göre ve Türkiye'yi de buna uyumlandırmışlar, Sırbistan'la beraber Avrupa Birliği ülkesi olmamamıza rağmen Türkiye'ye de bir puan vermişler. Mesela orada sonuncu sıradayız. Küresel Yaşlanma İzlem Endeksi var, bu endekse baktığımız zaman -yani 2013, 2014, 2015, 2017, ben bu rakamlara baktım- 91 ülke arasında 75'inci sıradayız. 2017 rakamı var, umarım yeni araştırmalara daha da iyi gelmişizdir. Mesela eğitim ve istihdam alanında sonuncu sıradayız yani esasında bizim kendi ülkemizdeki yaşlı nüfusla ilgili yapmamız gereken birçok adım varken, kendi yurttaşlarımız için atmamız gereken adım varken işte Avrupa'nın bakmakta zorlandığı "Ya, biz ne yapacağız?" diye düşündüğü bu yaşlı nüfusun Türkiye'de bakılması -ne bileyim- bana biraz tuhaf geldi. Ben bu şekilde anladım ve bu konuda...

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN EROL KAYA – Teşekkür ediyoruz.

İki dakika otuz beş saniyede sorunuzu sordunuz, bakın, kayıtlara geçirdim, haberiniz olsun.

Selva Hanım, buyurun.

LÜTFİYE SELVA ÇAM (Ankara) – Başkanım, teşekkür ediyorum.

Ben de sunumlarından dolayı Kemal Aydın Bey'e çok teşekkür ediyorum.

Özellikle rahmetli Güldal Hanım'a yaptığınız atıf da çok değerli; biz de birlikte çalışırken -kadın kolu başkanırken- ziyaretinize gelmiştik, toplantılarınıza katılmıştık. Oradan da çok iyi hatırlıyorum bu konudaki duyarlılığınızı ve yıllara sarı bir şekilde yapmış olduğunuz çalışmalardan dolayı da ayrıca teşekkür ediyorum.

Ben şeyi soracağım: Bu emeklilik kasabasıyla -tabii ki detayını bilmediğim için soruyorum- “Sun City” gibi bir oluşum, emekli kasabası... Aslında sadece yaşlıların birbirleriyle iletişim kurmaları ve sosyalleşmeleri çok önemli ama sadece yaşlıların olduğu bir kasaba ne kadar doğru olur? Yani işte gençlerle, çocuklarıyla ve torunlarıyla birlikte olan dedelerin ve anneannelerin ne kadar mutlu olduğunu görebiliyoruz. Bir de bir İsviçre örneği vardı, benim yaşadığım yıllarda, orada huzurevleri ile kreşleri aynı bina üzerinde yaparak o çocukların sesinden bile o yaşlıların ne kadar olumlu etkilendiğini anlatırlardı, bizzat benim çocuğum da öyle bir yere gidiyordu. Dolayısıyla, hani bunu sormak isterim.

İkincisi, gerontolog olduğunuz için soruyorum: Yaşlılığı geciktirmek demeyeyim ama sosyal yönden bu kadar iyi bir noktaya getirmeye çalışırken, sosyalliklerini artırmaya çalışırken sağlıklı yaş almayı önceleyen bir politika da var mı yani sizin önerdiğiniz birtakım şeyler var mı? Bunu da öğrenirsem çok mutlu olacağım.

Teşekkür ediyorum tekrardan.

BAŞKAN EROL KAYA – Çok teşekkür ediyorum Selva Hanım size de.

Evet, söz sizde, buyurun.

DÜNYA YAŞLANMA KONSEYİ BAŞKANI KEMAL AYDIN – Değerli Başkanım, değerli üyeler; Selva Hanım'dan başlarsak, gerçekten rahmetli Güldal Akşit Hanımefendi bu konuya çok duyarlıydı yani hayaliydi uluslararası yaşlılık kurumunu ve dünya yaşlılık teşkilatını Türkiye’de kurmak; ilk görüşmemiz bu. Biz kendileriyle -sizlerin de katıldığı- İslam Ülkeleri Yaşlanma Konferansı’nı böyle bir hazırunla SESRIC’te yaptık. 57 ülkede yaşlanma eylem planını gerçekleştirdik; sağlıklı yaşlanma, sağlıklı ümmet projesiydi çünkü biz İslam Kalkınma Bankasına destek veren bir ülkeyiz. Onların fonlarını biz almadığımız zaman, başkaları bizim adımıza -İngilizler falan- proje yapıyorlar. Ya, işte, biz niçin İngiltere’nin diğer ülkeler, bu kadar... Biz aynı kültürü taşıyan insanlar, aynı kültürden insanlara daha fazla katkı verebiliriz. O nedenle İslam İşbirliği Teşkilatında (OIC) bu konuyu on sene önce gündeme getirmiştik. Orada da bir ağ oluşturmak... Çünkü ben uzun yıllar Avrupa’da kaldım, Hristiyanların sanki bir yaşlanma... Kendi kulüpleriymiş gibi, hiçbir İslam ülkesinden doğru dürüst uzman yok. Mesela Avrupa’daki çalışmalarda o kadar vakıflar var, Avrupa’da 10 binin üzerinde Türk vakfı falan var ama hiç kimseyi içerilerine almıyorlar. Bunu bir kulüp gibi düşündüğümüz zaman, bunun yanlış olduğunu... 2014 yılında Kanada’da Sağlıklı Şehirler, Yaşanabilir Şehirler Konferansı’nda 3 bin kişi var, 3 tane Müslüman vardı. Dünya Sağlık Örgütünün yetkilisi John Beard’e dedim ki: Sayın John... Alex Kalechea vardı, ben onlarla çok iyi... Türkiye’deki dünya zirvesini beraber yaptık. John Beard, orada şu an Dünya Sağlık Örgütünün yaşlılık direktörü. “Dünya Sağlık Örgütüne Türkiye, İslam ülkeleri, Afrika ülkeleri üye değil mi? Uluslararası Yaşlı Dostu Şehirler Konferansı’nda 3 bin kişi arasında 3-4 Müslüman var. Biraz ayrımcılık yok mu? Bakın, onlar da insan değil mi?” şeklinde... “O zaman Türkiye bunlara niçin öncülük etmiyor?” dediler. O zaman, işte, biraz daha Türkiye’nin rolü... Aslında alan el, veren el gibi yani biz coğrafi olarak kıtaların, dünyanın ortasındayız; bizim Birleşmiş Milletler gibi üye olduğumuz kurumlarda ne kadar gelişme varsa bunları başka ülkelere aktarma sorumluluğumuz var; bu konu da bir sosyal sorumluluk olayıydı. Bir doktor, bir gerontolog, geriatrist olarak bu sorunları gördükçe bu çalışmaları daha fazla yapmamız gerektiğini biliyorum.

Müzeyyen Hanım'ın sorusu da... Tabii, ben 1 yaşında babasız kalmıştım, 5 yaşında annemi hastanelere götürürken geriatriyle karşılaştım yani geriatriye girmem benim çok eskilerde. Acaba bu insanlara, kimsesizlere nasıl bir sistem kurarız da ülkemizde hiçbir kimse sahipsiz kalmamış olur, hastanelerde en iyi hizmete erişebilirler diye yirmi beş yıl devamlı harcadık. İyi bir doktordum, başarılı bir doktordum; hatta 1995 yılında çok önemli bir hastane, çok ciddi bir maaşla Amerika'ya kardiyoolojiye teklif ettiği zaman "Hayır, ben ülkemi ecdadımızın geliştirdiği sistemleri daha da geliştirerek dünyaya örnek bir ülke hâline getirmek için geriatri alanında, gerontoloji alanında çalışmaya başlayacağım." dedim. Gerçekten bugün 25'inci yıl. O nedenle bu bir ilgi olayı tamamen, aslında ticaretten öte, sağlık turizmine ben de oldukça karşıyım ama neye karşı değilim? Sağlık diplomasisine. Yani bugün dünya fonları var; alzaymır, bu konu dünyada daha çözülmemiş, alzaymır fonu kurarsınız, dünyanın en büyük alzaymır hastanesini kurduğunuz zaman hem kendi yaşlılarınıza standart gelir hem de dünyanın yaşlılarına örnek bir girişim olur. Sosyal devletin yapması gereken, vakıflarımızın yapması gereken bu.

İbadet konusu, gerçekten ben de çok kültürlü bir bakım merkezinde Müslümanlar, Budistler, Hristiyanlarla ilgili proje koordinatörüydim Hollanda'da. İlk gittiğim zaman Hollanda'daki bir Türk, gőzyaşı içerisinde hüngür hüngür ağlıyor, Hollandalı meslektaşım şaşırı. "Niçin ağlıyor doktor bey bu hanımefendi, bu beyefendi?" 8-10 Türk vardı, Müslüman bir doktor geldiğini, kendilerinden bir doktor geldiğini öğrenmişler yani o kadar sorunlarla yaşıyorlar ki dil, kültür, inanç, yeme içme... Bu kültürler arası bakım modelini, Müslümanlara Müslümanların ama farklı dinlerden, farklı kültürlerden olan insanların da inançlarına duyarlı "culture sensitive" dediğimiz modelleri geliştirmemiz gerekiyor. Sağlık turizmi için gelenler... Biz bu ülkede manevi bakımı geliştirdik, hastanelerde kilise, havralar açtık biliyor musunuz arkadaşlar? İbni Sina Enstitüsünün en önemli çalışmalarından bir tanesi. Kimin ne ihtiyacı varsa o ihtiyacı görebilmeli. Nitekim, Hollanda'da çalıştığım Utrecht Üniversitesinde en önemli bölüm...

NAZİR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Cemevi yok Hocam, cemevi.

DÜNYA YAŞLANMA KONSEYİ BAŞKANI KEMAL AYDIN – Ama o da gerekli, manevi bakım az; manevi bakım evrensel bir konudur. Hollanda'da hastanede Müslümanlara manevi bakım profesörü çalışıyor, Müslümanlar için; hümanistler için de var, diğer dinler için de. Yani manevi bakım da ülkemizde bayağı bir gelişti herkes için, çok ciddi çalışmalar oldu manevi rehberlik ve danışmanlık için ama bu herkese yaygınlaştırılmalı.

Diğer konu, aslında "Sun City" modelinde ayrıştırma değil; bizim külliye modelimiz dediğimiz yaşam kent modeli, emekliler orada üretecekler. Mesela Hollanda'da bakım çiftlikleri var, çocuk çiftlikleri var, çocuklar da oraya gidecekler; emekliler vakitleri olduğu için orada kalacaklar ama Amerika'dakine de onu anlatmıştım. "Bizim en büyük sorumuz, burada çocuk ve gençleri almadık." dediler. Çok hata yaptınız, biz Süleymaniye Külliyesi'nde, çok kısa, bir dakika örnekle göstermek istiyorum; Sıbyan Mektebinden alıyor 3 yaşında, ilkokul, ortaokul, üniversiteler, tıp üniversitesi, darülaceze, darüzziafe, darüttabhane, darülkurra, darülhadis, darülfünun; çocuk... Bizim ayrımcılık olmayan, 7'den 107'ye herkesin bir arada olduğu bir kültürümüz var; her insana göre. Onun için her yaş dostu Türkiye; yaşlı dostu değil, çocuk, genç... Bu politikalarda o örnekleri alacağız ama biz kendi tecrübemizi aktararak hiçbir... Nesillerin bir aradan kopartıldığını düşünebilir musunuz? Bir gün Hamburg'a gittim, bir huzurevinde -Huzurevinin müdürü Alman, çok seviniyor- hani, bir uzman Müslüman gerontolog, onlara tecrübe aktaracak. Hamburg'daki Milli Görüş Camisiyle çok yakınmış burası. Camiden alışveriş yapıyorlar çünkü camideki herkes onlara yardımcı oluyor, eşyalarını taşıyorlar falan; büyük bir kültürel bağ oluşmuş. Müdüresi, cami teşkilat başkanı dedi ki: "Hocam, siz madem araştırmacısınız, sizi onlarla tanıştıralım." Hanımefendi davet etti, gittik, böyle otantik bir oda

yapmışlar, 3 yaşlı orada üç ay sonra bir birleriyle konuşmaya başlamışlar. 500 yataklı bakımevinde hiç kimse birbiriyle konuşmuyor. Çok farklı bir kültür, orada, televizyonun başında, kesinlikle konuşma yok. O gün, 3 kişi, otantik odada, muz, meyveler falan, biraz da Uzak Doğu'nun müziğini falan koymuşlar ki "Çıksınlar, konuşsunlar." "Ya, ben, Başbakanlık Sosyal Hizmetler Kastamonu Huzurevi doktoruyum -o zaman doktorum, devlet 1998 yılında beni araştırma yapmak üzere diplomat olarak gönderdi- hanımefendi, biz yaşlılarımızı odaya sokamıyoruz, akşama kadar, sohbetler vesaire. Biz, size Türkiye'den yaşlı gönderelim, sizin yaşlılarınızı da biz Türkiye'ye alalım." dedim çünkü saatine 100 euro ödüyorlar "Benimle konuşur musun?" diye.

Sayın Vekilim, Komisyon üyeleri; bizim insan kaynağımız, yetişmiş 1 milyon genç nüfusumuz var -tıbbi teknikerler falan- bunları yetiştirebilirsek... Bu, bir hizmet sektörü. Bugün, İspanya 5 milyon yaşlıya bakıyor; şu an, Yunanistan, Bulgaristan... Bu, hizmet sektörü. Hizmet sektörü gelecek, ekonomik olarak güçleneceğiz ama yirmi beş yıllık mücadelemiz... Elbette ki bunlar gelirken kendi yaşlılarımız önce, kendi yaşlılarımız... Biz de yaşıyoruz.

Teşekkür ediyorum.

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Hocamızı bir kez daha davet edelim.

DÜNYA YAŞLANMA KONSEYİ BAŞKANI KEMAL AYDIN – Kalkınma ajansları da...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Bir şey sorabilir miyim? Önemli bir husus.

BAŞKAN EROL KAYA – Bir saniye, cevabını bitirsin.

DÜNYA YAŞLANMA KONSEYİ BAŞKANI KEMAL AYDIN – Kalkınma ajansları da şöyle: Amerika'da yaşlanma ajansları var -hızlıca, ik cümleyle- Amerika'nın "Administration on Aging" diye... Çünkü çok ülkeyi inceledim, en iyilerden biri Amerika, bize yakın çünkü modelini bizden aldılar; Amerika'nın modeli, Türkiye'nin modeli, Osmanlı-Selçuklu modelidir; onun için zorlanmıyoruz, Avrupa o kadar değil. Orada, eyaletlere göre yaşlanma ajansları var, kurumları var, yerelde sorunu çözüyorlar. Bir fon geliştirmişler; devlet yok, bakanlık yok, o ajanslar orada raporlar, master planlar hazırlıyorlar. Zaten bizim kalkınma ajanslarımız var, 26 bölge, hazır. Orada, gerontoloji, yaşlılık masası kurulduğu zaman -orada, yaşlanma ajanslarında danışma kurulları var yerelden 100 kişi, 200 kişi-onlarla bir arada görüştüğümüz zaman -buradaki birim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığımız, Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğümüz- bir mektupla Komisyonumuza oralardan öyle veriler gelecek ki yapılanma hazır, sistem hazır, yeni bir kurum kurmak değil, orada masalar kurmak ve nitekim, bine yakın gerontoloji uzmanımız var bu ülkede; mezun ve işsizler. Akdeniz Üniversitesinden gerontologlar yetişti -dünyada böyle bir şey yok; gerontolog yetişmiş- onları da o masalarda istihdam edersek veriler olacak. Ankara'da çok şey yapıldı, gördünüz; sağlıklı yaşlanma eylem planları, sağlıklı... Sağlık Bakanlığında Yaşlı Sağlığını kuran bir kişiyim. Her şey var ama yerele gitmiyor. Niye? Yerelde kopukluk var. O zaman, yerelde, yaşlanma ajanslarıyla bir anda sorunlar çözülmüş olacak, yerelde -dünya örneklerindeki gibi- ajanslarla çalıştığımız zaman, yeni bir ajans kurmak değil, sadece bir masayla sorunu çözmüş olacağız.

Teşekkür ediyorum

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Bir soru sorabilir miyim? Önemli bir soru.

BAŞKAN EROL KAYA – Hayır, size vermiyorum, Bakırlioğlu'na söz vereceğim ki ancak sen onu durdurabilirsin.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Sayın Başkanım, çok kısa.

Şimdi, biraz evvel işte yaşlıların yaşadığı kasabalardan bahsettik; yaşlıların, yaşlı nüfusumuzun çalışması gerektiğinden bahsettik ama şöyle bir durum var, benim gözlemim bu, bilmiyorum katılırsınız, -bu konuda bir araştırma var mı- İstanbul seçimlerinde gördüğüm bir şey vardı: Mesela, İstanbul’da ikili bir yaşam var yani oradaki, özellikle belli bir yaş grubunun üzerindeki yaşlılar, ürün zamanı, hasat zamanı neresiyse işte, çay için Rize’ye gidiyorlar. fındık için Ordu’ya gidiyorlar, Türkiye’nin dört bir yanına yayılıyorlar esasında ve baktığınız zaman, bu insanlar üretimde esasında, hatta bu insanlar gelmezse üretim olmayacak, o hâle gelmiş durumda. Acaba bu konuda yapılmış bir araştırma var mı? Bu durumda olan, metropollerde çalışıp da aynı zamanda kendi memleketlerinde üretim yapan ve orada yılın belli bir kısmını geçiren insanlar ne kadardır? Çünkü bu, şu amaçla önemli: Biz, mesela, büyükşehirler bakıyoruz, belediyelerden bahsediyoruz ama -işte, Sinop’tur- bütün Karadeniz’de şu anda yaşlı nüfusu fazla, yazın bunlar daha da artıyor. Özellikle bu bölgelerde, bu şehirlerde ayrı bir düzenleme yapılması gerekir mi? Yani önemli olan o.

BAŞKAN EROL KAYA – Teşekkür ediyorum.

Cihangir Bey, buyurun.

NAZİR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Tekrar teşekkür ediyorum sunum için. Sayın Başkan’a da tekrar Kemal Hoca’yı bir daha çağırıp daha detaylı dinleriz belki ileride diye öneriyorum.

Mesela, Amerika’daki sistemde -sizin kadar içinde değildim ama tıp sisteminin içinde olduğum için biliyorum- hemşire yardımcılığı yani “nursing assistant” kadrosu bir iş sahası aynı zamanda ve her yaştan insanı alıp eğitebiliyorsunuz yani 40 yaşında insanlar böyle bir iş sahasına atılabilir; üç aylık, altı aylık falan bir eğitimi vardı benim bildiğim kadarıyla. Böyle, bu tip bir şey de var mı planlar içinde? Tabii ki gerontologlar işin içinde olmalı ama bir de işin fiziki tarafı var hani sadece planlama tarafı değil.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN EROL KAYA – Kemal Hocam, sen konuşurken sanki Hükûmet adına konuşuyorsun gibi algılıyor arkadaşlar ama seni tebrik ediyorum, kendinden geçiyorsun yani insanın mesleğini sevmesi güzel bir şey.

Arife Hocam, buyurun.

ARİFE POLAT DÜZGÜN (Ankara) – Sayın Vekilim, ben de özellikle belirtmek istedim; bizim de aslında yaşlı nüfusumuz artacağı için, bir yirmi yıl önceden planlanmış, buna yönelik mesleklerimiz hazır; yaşlı bakım teknikerliği, yaşlı bakım teknisyenliklerimiz var ama bu Komisyonla, inşallah, onların istihdamına yönelik imkânları da sunabiliriz. Aslında bu çalışmalar için bizim hazır iş gücümüz var, gençlerimiz var bu eğitimi almış.

NAZİR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Ama “nursing assistant” biraz daha...

BAŞKAN EROL KAYA – Çok teşekkür ediyorum.

Kemal Bey, buyurun, toparlayalım.

DÜNYA YAŞLANMA KONSEYİ BAŞKANI KEMAL AYDIN – Sayın Başkanım, öncelikle bir yerde, o eylem planında 1 milyon iş istihdamından bahsetmiştik. Özellikle, sayın vekilimin de belirttiği gibi, doktor asistanlığı, hemşire asistanlığı. Bizim Doğu’da gençlerimiz var -Kürtçe sorusu vardı- biz, bu çocuklarımızı yetiştirebildiğimiz zaman, inanın, hem Doğu’da yerinde yaşlanma... Bir huzurevi yerine, bakın, burada hatalardan bir tanesi, biz yıllarca huzurevi değil huzurlu evler... Ben askerliği Doğubayazıt’ta tabip asteğmen olarak yaptım; beşten sonra tüm köylerde dolanıyordum, çocuklara

bu meslekleri anlatıyordum “Gelecekte altın bileziğiniz olacak, hemşire olun, fizyoterapist olun, ergoterapist olun, logopedist olun, konuşma terapisti, müzik terapisti olun, sanat terapisti olun.” diye doğuda, Erzurum, Van, Ağrı, oralarda çocuklara meslek anlatıyordum çünkü gelecekte yeni bir sektör geliyor yani şu an dünyada 1 milyar yaşlı var, otuz yıl içerisinde 2 milyar yaşlı olacak. 2050’de 2 milyar yaşlıya... Türkiye, bunu devlet politikası hâline getirdiği zaman, 1 milyon gencine, hemşire asistanlığı gibi, dilde verse, tatile gelen yaşlılar da... Yani illa, turizm, bir yerden birisine bakmak değil, şu an Almanya ne yapıyor? Okurken 1.200 euro, 1.900 euroya falan Türkiye’den eleman getiriyor “bakım elemanı” diye, üç yıllık ve şu an her yerde okul açmışlar, niye? Genç insan kaynağı, Türkiye’de var, sorunu değişik ülkelerden böyle çözüyorlar, biz, doktor asistanlığı, hemşire asistanlığı, teknikerliği gibi, bir anda evde bakımı çözebileceğiz.

Ben, o zaman, Van Huzurevine gittim -çünkü Başbakanlık Avrupa Birliği Daire Başkanlığından askere gitmiştim- huzurevinde, oradaki, doğudaki il müdürlerimizle sohbet ediyoruz “Ya, herkes bir huzurevi yapıyor; Ağrı’da, Van’da, Diyarbakır’da. Gece yarısı Van, Diyarbakır huzurevlerinden birinden birisini çocukları kaçırmış camdan. Niye? Doğu’da ‘Babasını huzur evine verdi.’ dedirtilir mi? Ya, ne kadar yanlış bir sistem.” dedim, Müdür beyleri, vali yardımcılarımız topladım “Ya, bu yerinde bakımı, evde bakımı niye geliştirmiyoruz?” Van’da, Diyarbakır’da huzurevi diye bir şey olmaz ama aynı parayla, devletin harcadığı parayla 10 bin kişiye bakabilirsin; mobil sistemlerle, tele bakım sistemleriyle, dijital sistemlerle. Bu, 2005’te oluyor. Dünya Yaşlılık Zirvesi’nden sonra direkt askere gitmiştim. Demek ki biz, yerel çözümler üretmek zorundayız. Büyükşehirlerde bakımevlerine ihtiyaç varken Doğu’da falan huzurevlerine -bakımevi farklı- falan ihtiyaç yok, farklı modeller geliştirmek zorundayız, çeşitlendirmek zorundayız.

2000 yılında Amerika, kırsal yaşlanma konferansına beni davet etti, West Virginia’da. Ben de Kastamonuluyum, Karadenizliyim. Karadeniz’deki göçten dolayı Kastamonu’da, benim büyüdüğüm köylerde falan kimse kalmadı, herkes göç etmiş; 1,5 milyon insan İstanbul’da. Kültür de yozlaştı çünkü insanları göç ettiği için herkes birbirini tanımıyor, çok hızlı bir kültürel dejenerasyona maruz kaldık. Niye? Nesiller arası kopukluktan dolayı yani bayramlaşmalar, kimse kimseyi kontrol etmiyor, yaşlıya “moruk” diyor vesair. Bunu, eğer biz geri dönüşü sağlarsak, tekrar, bayramlar seyrânlar, kültürel yaşama... Bizim köklü bir kültürümüz var. Büyük şehirlerde kültür unutuldu. Tekrar emekliler erkenden geri dönecekler, üretecekler. Devlet destekli çok tarım çiftliği var Hollanda’da; Tarım Bakanlığının desteklediği 3 bine yakın tarım çiftliği var “Dön, keçini, koyununu, tavuğunu ben vereceğim.” diyor.

Geçenlerde, Karadeniz’e yine böyle dolaşıyoruz; orada yaşayan, Almanya’dan gelmiş bir Türk vatandaşımız “100 kilometrede köy tavuğu bulamadım, köy yumurtası bulamadım.” diyor. Emekliler nerede? 13 milyon... Şu an 50 yaş üstü 23 milyondan bahsediyoruz. Biz bunlara politika geliştirsek, üretken Türkiye, üretken Türkiye, çocuğuyla genciyle... Büyük şehirde ne yapacak ya emekli? Dört duvar arasında, kirasını veremiyor.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Çocuk bakıyorlar efendim, onlar da orada.

DÜNYA YAŞLANMA KONSEYİ BAŞKANI KEMAL AYDIN – Ama bakın, geri dönüş ciddi bir politikayla, Hükümetimizin geri dönüş politikasıyla ama oradaki rahatını, kalitesini artıracak sistemlerle, TOKİ’yle beraber, kira vermeyecekleri bir modelde; TOKİ evlerini yapacak, kira vermeyecek, emeklilik maaşını devlet alacak “Ben sana bakacağım.” Bir anda sorunu çözüyorsunuz; ev derdi, vesairesi olmuyor. Sayın Başkanla bir ara görüşmemizde 1,5 milyon insanın yalnız olduğu bir ülkede konut sorununu çözdüğümüz zaman, ulaşım sorununu çözdüğümüz zaman... Bir de hayat boyu öğrenme... Yaşam, şu an Akdeniz’de falan kuruldu, tazelenme üniversiteleri.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Üçüncü yaş üniversiteleri.

DÜNYA YAŞLANMA KONSEYİ BAŞKANI KEMAL AYDIN – Üçüncü yaş üniversiteleri... Biz de Sağlık Bilimleri Üniversitesinde başladık, Yüksek İhtisasta. TRT’de falan bu programlar geliştirilerek Türkiye örnek olmalı ve bu bir devlet politikası olarak yani Meclisimizde de tüm partiler bir araya gelerek -hepimiz yaşıyoruz- bu seneyi yaşlılara saygı yılı ve sağlıklı yaşlanma yılı ilan ederek bugünden gelecek seneye kadar inşallah, gelecek sene bugün... Birçok politikanın, el birliğiyle geçmiş bu Komisyonun örnek bir kararını, diğer dünya ülkelerindeki parlamentolara da buradan çıkan kararları göndererek örnek yaşlı dostu parlamento olmasını canı gönülden arz ediyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN EROL KAYA – Çok teşekkür ediyorum.

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Bu üretim modeline gençleri de katın.

DÜNYA YAŞLANMA KONSEYİ BAŞKANI KEMAL AYDIN – Kesinlikle.

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Genç de lazım, hepsi de...

DÜNYA YAŞLANMA KONSEYİ BAŞKANI KEMAL AYDIN – Sayın Vekilim, Hollanda’da “kinderboerderij” var yani çocuk çiftliği var, okuldan çocuklar... “Ekokent” dediğimiz olay sadece emekliler değil, emekliler ekokenti işletiyorlar, çocuklar da gençler de gündüz ekokentlere gidiyor. Ben, Ankara’nın dışında, Ayaş’ta bir ay bir çalışma yapmıştım, Ayaş Kaymakamımız davet etmişti. Ayaş, inanın, dünyanın en güzel şehri ama bomboş, 40-50 kilometre. Ulaşımı sağladığınız zaman, insanlara imkân sunduğunuz zaman gidecek insanlar aslında. Kahvelerden koparın. Aktif yaşlanma...

BAŞKAN EROL KAYA – Çok teşekkür ediyoruz.

Toplantıyı kapatıyoruz.

Kapanma Saati: 17.53

